

ZWEVEGEM, ELLESTRAAT 83

Archeologienota: Verslag van Resultaten.

RAPPORT NR. 1039

Titel

Archeologienota Zwevegem, Ellestraat 83: Verslag van Resultaten

Auteur(s)

Mitchell van Baal & Jeroen Verrijckt

Erkende archeoloog

2015/00053 - Jeroen Verrijckt

Projectnummer J. Verrijckt

2021-374

Projectnummer Onroerend Erfgoed

2022G1

Plaats en datum

Beerse, 5/07/2022

INHOUD

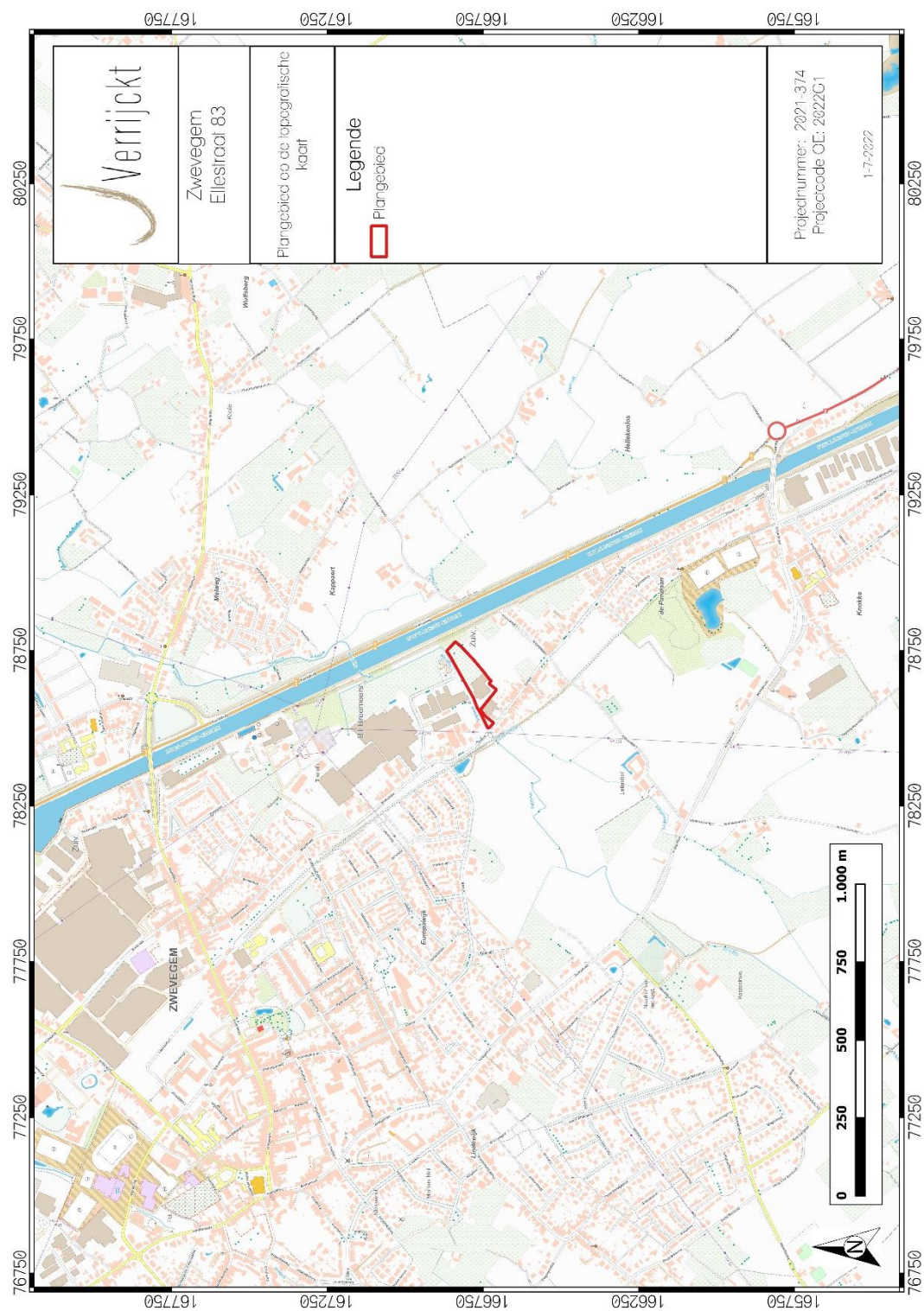
Inhoud.....	2
1 Bureauonderzoek.....	3
1.1 Beschrijvend gedeelte.....	3
1.1.1 Administratieve gegevens	3
1.1.2 Onderzoeksopdracht	6
1.1.3 Juridisch kader.....	6
1.1.4 Randvoorwaarden	7
1.2 Werkwijze en strategie	7
1.3 Aanleiding	8
1.3.1 Huidige situatie en gekende verstoringen	8
1.3.2 Geplande werken en bodemingrepen	9
1.4 Assessmentrapport	14
1.4.1 Topografische situering	14
1.4.2 Landschappelijke en hydrografische situering	14
1.4.3 Geologische situering	18
1.4.4 Bodemkundige situering	19
1.4.5 Historische bronnen	26
1.4.6 Cartografische bronnen	27
1.4.7 Archeologisch bronnen	38
1.5 Besluit	44
1.5.1 Beantwoording onderzoeksvragen	44
1.5.2 Archeologische verwachting	45
1.5.3 Potentieel op kennisvermeerdering	47
1.5.4 Afweging noodzaak verder vooronderzoek	47
1.5.5 Samenvatting	47
2 Lijst met figuren	48
3 Lijst met tabellen.....	48
4 Plannenlijst	49
5 Bibliografie	52
6 Bijlagen.....	54

1 BUREAUONDERZOEK

1.1 Beschrijvend gedeelte

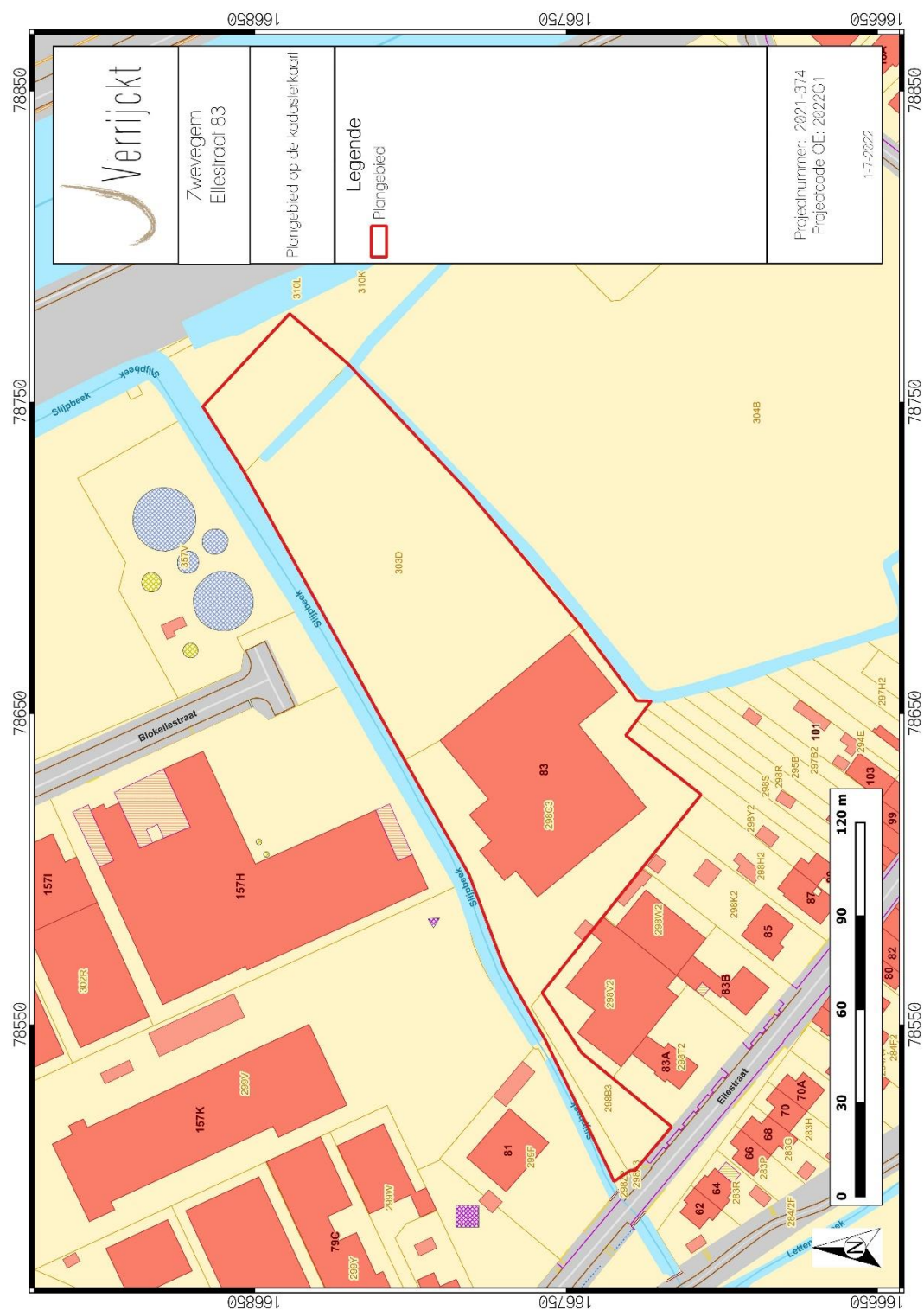
1.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode J. Verrijckt		2021-374
Projectcode Onroerend Erfgoed		2022G1
Locatie	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Zwevegem
	Straat	Ellestraat
Kadastrale gegevens	Gemeente	Zwevegem
	Afdeling	1 (Zwevegem)
	Sectie	B
	Percelen	298b3, 298c3, 303d, 310h
Coördinaten	Noordoost	X: 78 745 Y: 166 869
	Noordwest	X: 78 778 Y: 166 839
	Zuidoost	X: 78 623 Y: 166 707
	Zuidwest	X: 78 503 Y: 166 724
Oppervlakte plangebied		14.739 m²
Oppervlakte bodemingreep		7.650 m²
Erkend Archeoloog		2015/00053 Jeroen Verrijckt

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart¹

¹ AGIV 2022a

² AGIV 2022d

1.1.2 Onderzoeksopdracht

De aanleiding van het bureauonderzoek vormt de geplande gedeeltelijke sloop en nieuwbouw aan de Ellestraat 83 te Zwevegem.. Dit bureauonderzoek is de eerste stap in het archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota in het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014.

Hierbij wordt een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Deze verwachting wordt tezamen met de geplande bodemingrepen bestudeerd. Op basis hiervan wordt beoordeeld of eventuele archeologische waarden verstoord worden én of dat er een potentiële kenniswinst te behalen is bij verdere onderzoeken binnen het plangebied. Het uiteindelijke doel is het formuleren van een advies hoe deze mogelijke archeologische waarden beschermd of onderzocht dienen te worden, of dat het plangebied kan worden vrijgegeven. Dit advies is bindend van zodra er akte is genomen van de archeologienota door het Agentschap Onroerend Erfgoed.

Om een gedegen advies op te stellen dienen minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.1.3 Juridisch kader

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en te beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaand aan de werken. Dit kan door behoud in situ, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of ex situ, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden.

Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om in situ behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek. Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd.

Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het projectgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het projectgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het projectgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

Deze archeologienota dient in akte genomen te worden door het agentschap Onroerend Erfgoed en vervolgens bij de aanvraag gevoegd te worden. Van zodra de archeologienota bekrachtigd is, is deze bindend.

Binnen het plangebied wordt een gedeeltelijke sloop gevolgd door een nieuwbouw uitbreiding gerealiseerd. Hierbij bedraagt de totale oppervlakte van het plangebied 14.739 m² en bedraagt de bodemingreep ca. 7.650 m². Het plangebied is niet gelegen in een beschermde archeologische site of gebied waar geen archeologische waarden te verwachten zijn.³

Het plangebied is grotendeels gelegen in een milieubelastende industriezone en gedeeltelijk binnen agrarisch gebied. De geplande werken worden enkel gepland binnen de industriezone.

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 5.000m² of meer. Hierdoor dient, volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, een archeologienota te worden toegevoegd aan de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen.

1.1.4 Randvoorwaarden

In het verleden heeft er reeds een landschappelijk bodemonderzoek en een proefsleuvenonderzoek plaatsgevonden binnen de noordoostelijke zone van het plangebied. Dit gebeurde naar aanleiding van een eerder geschreven Archeologienota (Archeologienota Zwevegem, Ellestraat 83 met projectcode 2021G133 en ID 19599). De geplande werken zijn gewijzigd, waardoor een nieuwe archeologienota bekomen moet worden. Deze archeologienota zal een aanvulling zijn op de eerder geschreven, hierboven genoemde Archeologienota. In de eerder geschreven Archeologienota werd geconcludeerd dat de geplande werken deels in bestaande verstoringen plaatsvinden, waardoor er alleen vervolgonderzoek geadviseerd werd voor het oostelijke deel van het plangebied waar nieuwe bodemverstoringen ingrepen gepland zijn. In het westelijke gedeelte werd geen verder vervolgonderzoek geadviseerd. Dit advies voor de westelijke zone zal in deze Archeologienota gehandhaafd blijven.

1.2 Werkwijze en strategie

Hierbij wordt een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Deze verwachting wordt tezamen met de geplande bodemingrepen bestudeerd. Op basis hiervan wordt beoordeeld of eventuele archeologische waarden verstoord worden én of dat er een potentiële kenniswinst te behalen is bij verdere onderzoeken binnen het plangebied. Het uiteindelijke doel is het formuleren van een advies hoe deze mogelijke archeologische waarden beschermd of onderzocht dienen te worden, of dat het plangebied kan worden vrijgegeven.

³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017

Informatie over de geplande werken werd aangeleverd door de initiatiefnemer om een zo duidelijk mogelijk zicht te krijgen van de geplande werken en hun impact.

Om een beeld te kunnen creëren van de fysisch-geografische situatie en landschappelijke ligging, is er beroep gedaan op de gekende geografische, geologische en bodemkundige bronnen.

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart
- Bodemkaart

Vervolgens wordt een historische en archeologische analyse van het plangebied uitgevoerd. Hierbij worden zowel archeologische als historische vakliteratuur en het beschikbare historische en archeologische kaartmateriaal geraadpleegd. Dit historisch kaartmateriaal kan een beeld geven van de evolutie van het landgebruik in en in de omgeving van het plangebied.

Volgend archeologisch en historisch kaartmateriaal werd geconsulteerd:

- CAI-kaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Popp-kaart
- Vandermaelenkaart

Het kaartmateriaal in deze archeologienota werd opgesteld met QGIS, dit is een vrij en open source geografisch informatiesysteem.

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

1.3 Aanleiding

1.3.1 Huidige situatie en gekende verstoringen

“Vanaf de straatkant is er een oprit die uitgaat op twee aaneen gebouwde bedrijfsgebouwen. Deze worden gebruikt in de metaalsector. De oprit werd in asfalt aangelegd; de parking ligt aan de voorzijde van de gebouwen en de zijanten. Deze parking werd grotendeels aangelegd in steenslag, met bepaalde delen in beton of betontegels. De verharding gaat ca. 50 cm diep (inclusief uitkoffering).

Het westelijke gebouw is het oudste gebouw en is reeds vóór 1971 gebouwd. Het andere gebouw werd opgebouwd tussen 1990 en 2000/2003.

De oostelijke helft van het terrein is open gebied begroeid met gras. Er werd het laatste decennium geen landbouwactiviteit op uitgevoerd.

Het bodemattest van het terrein kon ingekeken worden. Deze grond werd aangeduid als een risicoground omdat er op het terrein een risico-inrichting aanwezig was. Maar op basis van verschillende bodemonderzoeken⁴ werd er besloten geen bodemsanering uit te voeren. Doch dient er bij eventueel vervolgonderzoek rekening gehouden te worden met deze aanduiding.

Alle plannen met de huidige toestand en de toekomstige toestand die werden aangeleverd door de opdrachtgever, worden in bijlage toegevoegd aan deze archeologienota.⁵

1.3.2 Geplande werken en bodemingrepen

De opdrachtgever plant op het terrein eerst een gedeeltelijke sloop, gevolgd door de uitbreiding van de bestaande situatie. In totaal zullen de geplande werken ca. 7.650 m² beslaan. Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden onherroepelijk vernietigd. De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven.

In eerste instantie wordt de steenslagverharding, betonverharding en betontegels weggehaald, alsook het oudste gebouw. De westelijke loods en de asfaltverharding op de oprit blijven behouden. De gegevens hieronder weergegeven zijn afkomstig uit het officiële sloopopvolgingsplan opgesteld door B²ASC bv.

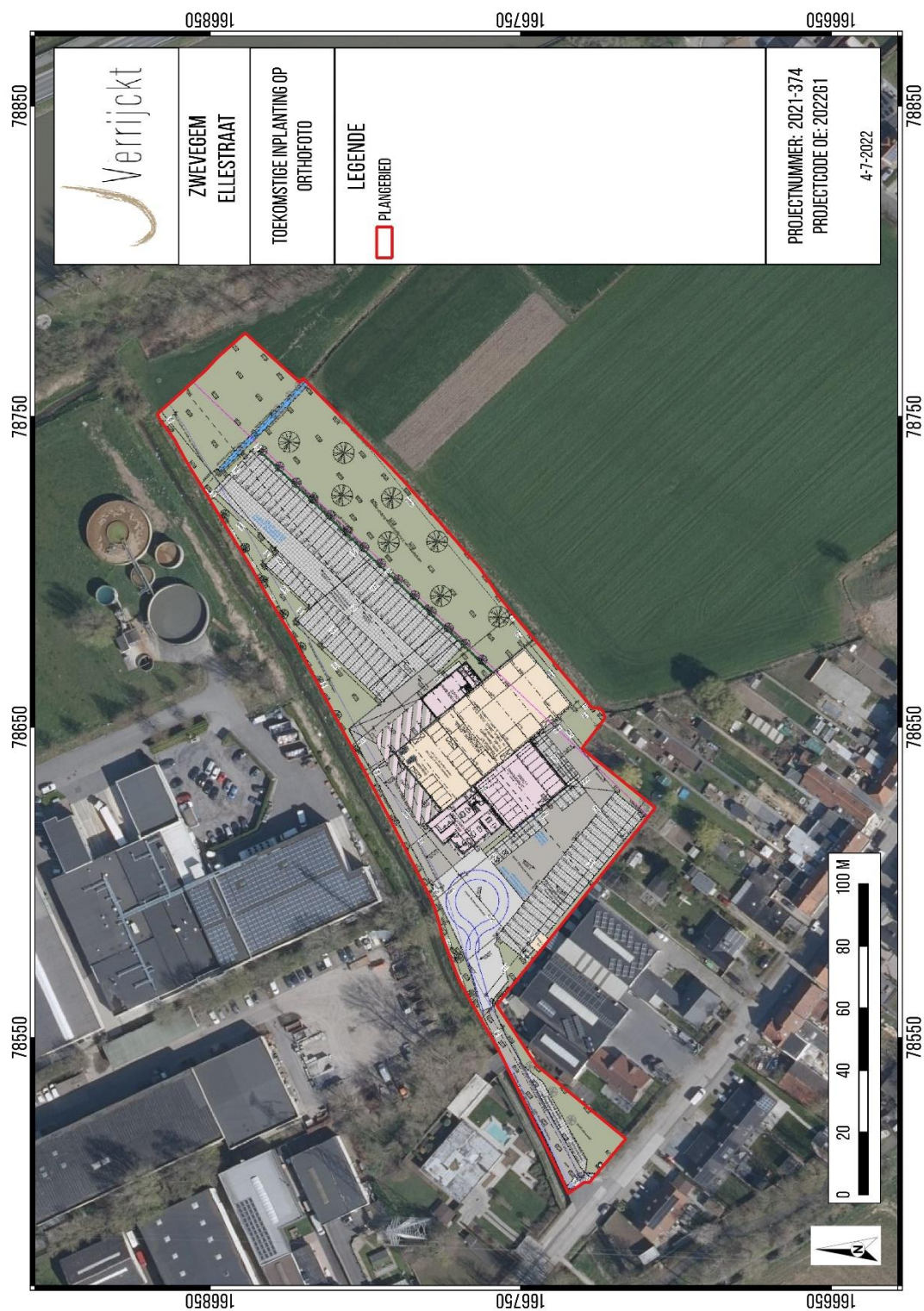
Er is een kelder aanwezig die ongeveer 1,5 tot 2 meter onder maaiveld reikt. De oppervlakte werd niet meegedeeld. Opbouw en diepte van de funderingen kon niet nagegaan worden tijdens het onderzoek. Er wordt daarom op heden uitgegaan van een theoretische 80 cm, wat de bovengrens is voor vorstvrije ondergrond. De verharding heeft een dikte van ca. 50 à 60 cm (inclusief uitkoffering). In totaal wordt er zo'n 3.700 m² gesloopt, waarvan 1.625 m² gebouw.

Na de sloop wordt de nieuwbouw gerealiseerd. De geplande situatie overlapt quasi volledig met de sloop. De bestaande loods wordt intern gerenoveerd. In het oosten komt een uitbreiding op de loods (1.068 m²). Op de plaats van het gesloopt gebouw komt een klein kantoorgebouw (275 m²) te staan. De vloerplaten van deze gebouwen zullen even dik zijn als de huidige bebouwing. Errond komt er nieuwe ruimte voor parking met waterdoorlatende klinkers en verharding (grotendeels asfalt, maar ook beton). Alles samen komt er ca. 5.900 m² nieuwe verharding. De asfalt- en betonverharding zal eveneens even dik zijn als de huidige verharding, de nieuwe klinkers zullen minder diep reiken. Om dit te kunnen realiseren wordt het oostelijke gedeelte van het terrein in het westen genivelleerd: er wordt grotendeels opgehoogd – dit met een maximum van ca. 30 cm – en naar de gracht toe wordt er kleinschalig afgegraven met maximaal 8 cm. Deze nivellering zal plaatsvinden op de plaatsen waar de uitbreiding en nieuwe verharding komt te liggen. Hiervoor wordt eerst de teelaarde afgegraven.

Gedetailleerde plannen zijn toegevoegd in de bijlagen.

⁴ Oriënterende bodemonderzoeken uitgevoerd op 15.02.2000, 28.06.2005, 18.12.2015, 28.06.2005 en 18.12.2015; Beschrijvend bodemonderzoek uitgevoerd op 30.07.2001

⁵ VROMANS A., VERRIJCKT J., 2021: P7

Figuur 3: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting⁶ op orthofoto⁷

⁶ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

⁷ AGIV 2022e

Figuur 4: Snedes geplande werken

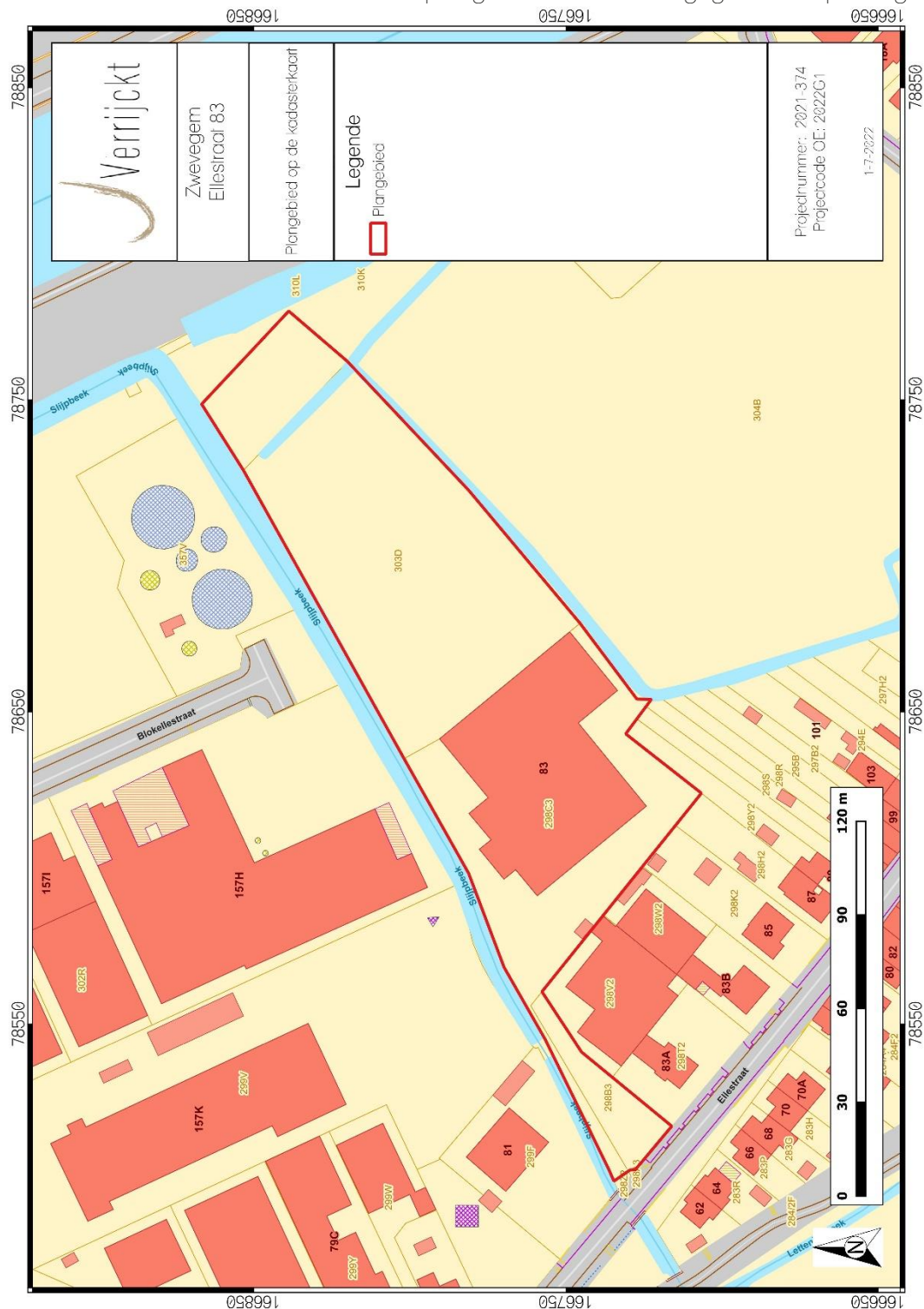
Figuur 5: Synthesepan van de geplande werken op orthofoto⁸

⁸ AGIV 2022e

1.4 Assessmentrapport

1.4.1 Topografische situering

“De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op Figuur 1 en

Figuur 2. Het plangebied is gelegen aan de Ellestraat 83 te Zwevegem in de provincie West-Vlaanderen. Aangrenzende gemeenten zijn Kortrijk, Deerlijk en Harelbeke in noorden en het westen, in het oosten Heestert en Moen en in het zuiden Sint-Denijs. Het grondgebied wordt doorsneden door

de rijksweg N8, Kortrijk-Oudenaarde. Het kanaal Kortrijk-Bossuit (1858-1860) dat de Leie en Schelde verbindt, doorsnijdt het grondgebied van noord naar zuid. De twee voormalige spoorwegtracés die het grondgebied doorsneden zijn nu omgevormd tot wandel- en fietspaden.

Zwevegem bevindt zich aan de zuidelijke rand van de sterk verstedelijkte en geïndustrialiseerde as Menen-Kortrijk-Waregem en zijn noordwestelijk deel vormt er als het ware een uitgroei van. De Bekaert-groep, die zijn wortels heeft in Zwevegem, is één van de belangrijkste werkgevers van de gemeente (circa. 2500 arbeidsplaatsen) en is de belangrijkste onafhankelijke, wereldwijde producent van staalkoord, staaldraad en afgeleide handelsproducten.

In het oosten en vooral in het zuiden is de gemeente nog landelijk van uitzicht en wordt het gebied gekenmerkt door een verspreide landelijke bebouwing met plaatselijk sterker geconcentreerde woningbouw. Het landelijke gebied wordt gekenmerkt door verspreide hoevebouw.”⁹

1.4.2 Landschappelijke en hydrografische situering

“De gemeente situeert zich in het zuidwesten van West-Vlaanderen tussen de Leie en de Schelde en heeft een licht golvend reliëf. De heuvels behoren tot de uitlopers van de Vlaamse Ardennen en de West-Vlaamse heuvels. De zuidelijke helft van de fusiegemeente behoort tot de Scheldevallei. De waterscheidingslijn loopt over een heuvelkam met voornamelijk vruchtbare leemgrond, die van het noordoosten naar het zuidwesten loopt en waar zich de hoogste punten van de gemeente bevinden. In de lager gelegen gebieden zijn er zandlemiger stroken. De deelgemeente Zwevegem wordt gekenmerkt door een licht heuvelend landschap met hoogteverschillen tussen de 17 en 62 m dat doorsneden wordt door verschillende waterlopen: Keibeek, Kasteelbeek, Lettenhofbeek, Otterbeek en Slijpbeek.

Het plangebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 20,15 en 21,72 m + TAW. Hierbij ligt het bebouwde gedeelte duidelijk hoger. Er heeft waarschijnlijk een lichte nivellering (ophoging?) plaatsgevonden om de bebouwing en verharding op gelijk niveau te krijgen. In het noorden vormt de Slijpbeek de grens, in het zuiden is er een gracht. Deze gracht heeft een uitloper binnen het plangebied in het oosten die zich duidelijk aftekent. Het oostelijke deel bevat, behalve de gracht, geen abnormale hoogte of laagtes. Er zijn geen abnormale overgangen bij de grenzen op te merken.”¹⁰

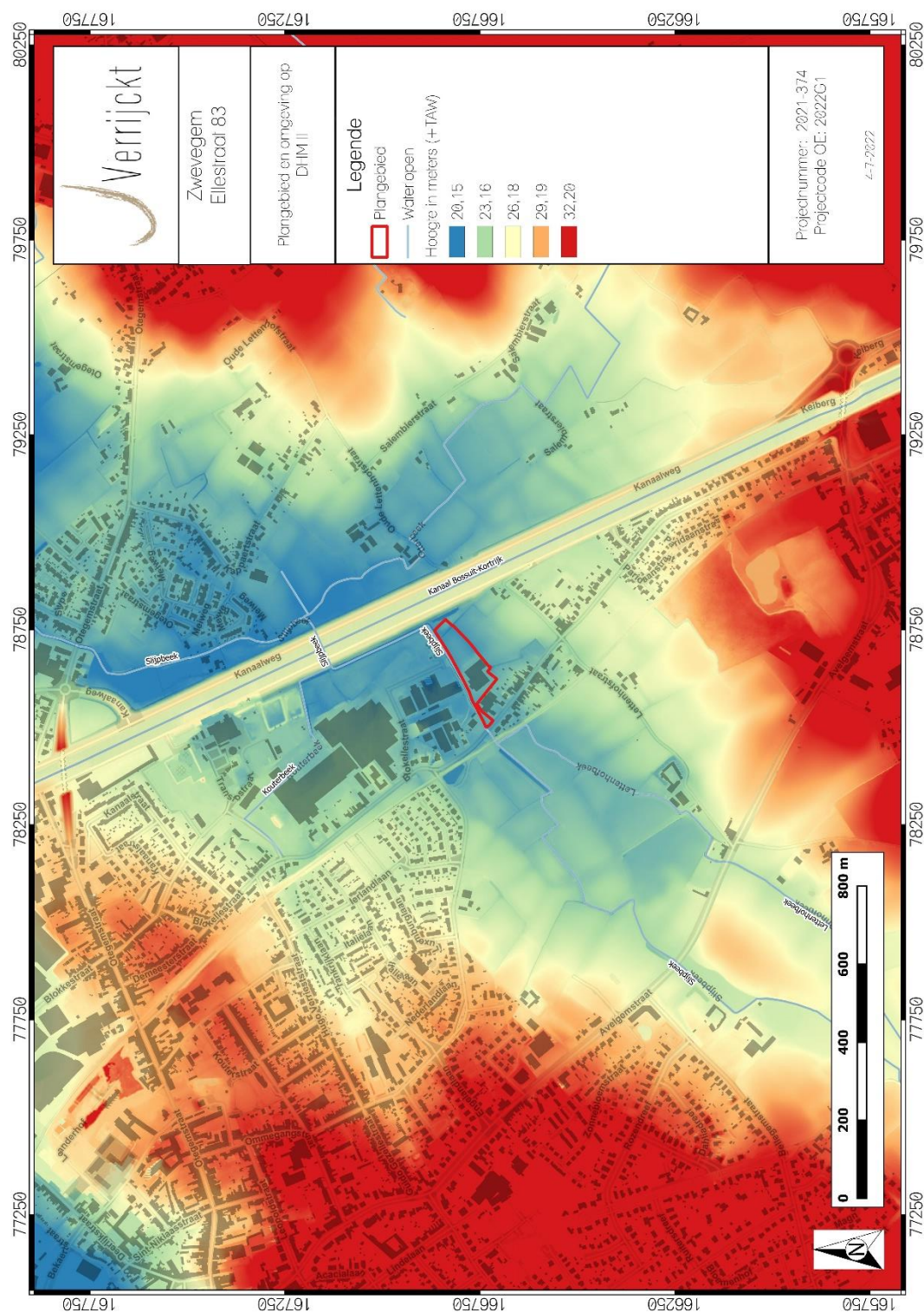
⁹ VROMANS A., VERRIJCKT J., 2021: P 12

¹⁰ VROMANS A., VERRIJCKT J., 2021: P 12

Figuur 6: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM II)¹¹

¹¹ AGIV 2022b

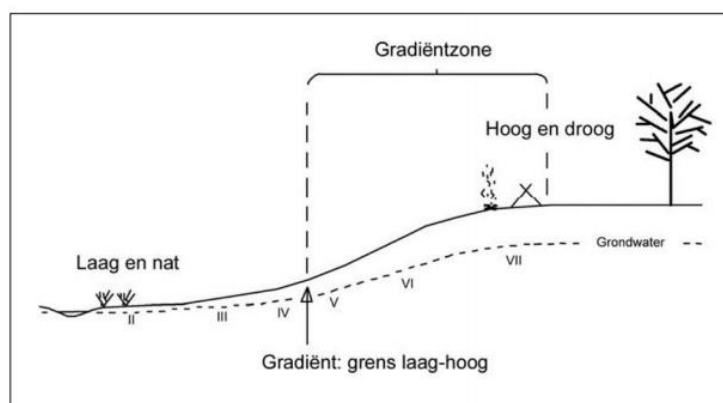
Figuur 7: Plangebied op het DHM II¹²

De meeste kampementen van jager-verzamelaars kunnen verwacht worden in de zogenaamde gradiëntzone, die zich uitstrekt vanaf de gradiënt (de grens tussen 'lage/natte' en 'hoge/droge' bodems) tot ca. 200 à 250 m in het droge deel. Een verklaring voor deze relatie moet worden gezocht in de volgende factoren:

¹² AGIV 2022b

- Landschappelijke gradiënten worden gekenmerkt door het op korte afstand van elkaar voorkomen van een grote verscheidenheid aan vegetatie-typen. Dit brengt voor jager-verzamelaars met zich mee dat op dergelijke locaties een grote verscheidenheid aan voedselbronnen op korte afstand voorhanden is in de vorm van planten en dieren.
- Rivier- en beekdalen vormden markante en goed herkenbare elementen in het door bossen gedomineerde landschap. Met name in het laat-paleolithicum en mesolithicum vormden de dalen de belangrijkste transportroutes.
- Langs eroderende oevers van rivieren en beken kunnen vuursteenhoudende terrasafzettingen aan het daglicht treden. In een begroeid zandlandschap kan een dergelijke ontsluiting een belangrijke bron van vuursteen zijn.
- Water geldt als constante en betrouwbare voedselbron door de aanwezigheid van vis.
- De nabijheid en bereikbaarheid van (drink-)water.

Op basis van bovenstaande bespreking van het digitale hoogtemodel kan geconcludeerd worden dat het plangebied **niet** gelegen is op een gradiëntzone. De gradiëntzones situeren zich meer ten oosten, zuiden en westen van het plangebied, meer richting de hoger gelegen delen van het landschap. Het plangebied is meer gesitueerd in een beekdal.

Figuur 8: Illustratie gradiëntzone

In geomorfologisch opzicht bevindt het plangebied zich in het interfluvium van de Leie/Schelde.¹³

“De Vlaamse Ardennen, waartoe het ‘Schelde-Leie interfluvium’ behoort, worden gekenmerkt door een uitgesproken reliëf. Dit reliëf bepaalt mede de waarden van het landschap die aan de basis liggen voor de afbakening van de ankerplaats.

¹³ DE MOOR & MOSTAERT 1993

De Vlaamse Ardennen maken deel uit van Midden-België; dit is het gebied waar de reliëftoppen overwegend 50 m tot 200 m boven de zeespiegel reiken. Ter hoogte van het interfluvium Schelde-Leie zijn de heuvelkammen 60-70 m hoog, hun hellingen variëren van 5% tot 8% en soms meer. Daartussen liggen de valleien; deze zijn ongeveer even breed als de heuvels zelf.

Het gebied vormt een onderdeel van het heuvelland binnen het uitgestrekte Schelde-Leie interfluvium (ter hoogte van de ankerplaats is de lineaire afstand tussen Schelde en Leie ongeveer 14 km breed).

Het geologisch substraat van het Schelde-Leie interfluvium werd gevormd tijdens het tertiair, meer bepaald tijdens het eoceen. Van de 'Vlaamse Ardennen' was er hoegenaamd nog geen sprake. In die periode werd het zuiden van Oost-Vlaanderen regelmatig overspoeld door een alternerende diepe en ondiepe kustzee. Gedurende deze eocene transgressies werden afwisselend klei- en zandlagen afgezet op de zeebodem, waaronder van boven naar beneden de Formatie van Gent, Formatie van Tielt en de Formatie van Kortrijk.

De laatste twee aardlagen zijn niet gemakkelijk waar te nemen in het landschap van het Schelde-Leie interfluvium omdat ze vrij laag in de hellingen."¹⁴

1.4.3 Geologische situering

PALEOGEEN EN NEOGEEN (TERTIAIR)

"De omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door afzettingen van de Formatie van Kortrijk, meer bepaald het Lid van Moen. Dit wordt gekenmerkt door grijze klei tot silt. Deze is kleihoudend en bevat kleilagen. Er kunnen Nummulites planulatus voorkomen."¹⁵

QUARTAIR 1/200.000

"Op de Quartairgeologische kaart 1:200.000 is het plangebied grotendeels gekarteerd als Type 2a, met in het zuidoosten een deel Type 2.

Type 2a = Dit betekent dat er geen holocene of tardi-glaciale afzettingen voorkomen bovenop de pleistocene sequentie. De oudste laag bestaat uit fluviatiele afzettingen uit het weichseliaan (**FLPw**). Deze laag is mogelijk afwezig. Daarboven komen de eolische sedimenten uit het weichseliaan (**ELPw**) en/of quartaire hellingsafzettingen (**HQ**). De jongste laag bestaat uit fluviatiele afzettingen (organochemisch en perimarien inclus) uit het holoceen en mogelijk tardi-glaciaal (laat-weichseliaan) (**FH**).

Type 2 = Dit betekent dat er geen holocene of tardi-glaciale afzettingen voorkomen bovenop de pleistocene sequentie. Hier dagzomen de eolische sedimenten uit het weichseliaan (**ELPw**) en/of quartaire hellingsafzettingen (**HQ**)."¹⁶

QUARTAIR 1/50.000

"Op de Quartairgeologische kaart 1:50.000 is het plangebied gekarteerd in het noorden als 9, in het zuiden als 56 en in het uiterste zuiden een deel 57.

¹⁴ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/135393>

¹⁵ VROMANS A., VERRIJCKT J., 2021: P 15

¹⁶ VROMANS A., VERRIJCKT J., 2021: P 15

9 = De oudste laag bestaat uit vlechtende rivierafzettingen die zandig (zeer fijn tot grof) van natuur zijn met mogelijks in het basisdeel wat grind. Daarboven liggen hellingsafzettingen en lokale fluviatiele afzettingen (lemig materiaal met zandige en kleiige intercalaties, soms weinig) en zandige tot zandlemige eolische afzettingen. Deze laatste zijn bovenaan homogeen en hebben onderaan een alternatie van zand- en leemlagen. De jongste laag bestaat uit een colluvium dat bovenop fluviatiele afzettingen ligt.

56 = De jongste laag – homogene eolische leemafzettingen – ligt bovenop hellingsafzettingen en lokale fluviatiele afzettingen (lemig materiaal met zandige en kleiige intercalaties, soms weinig).

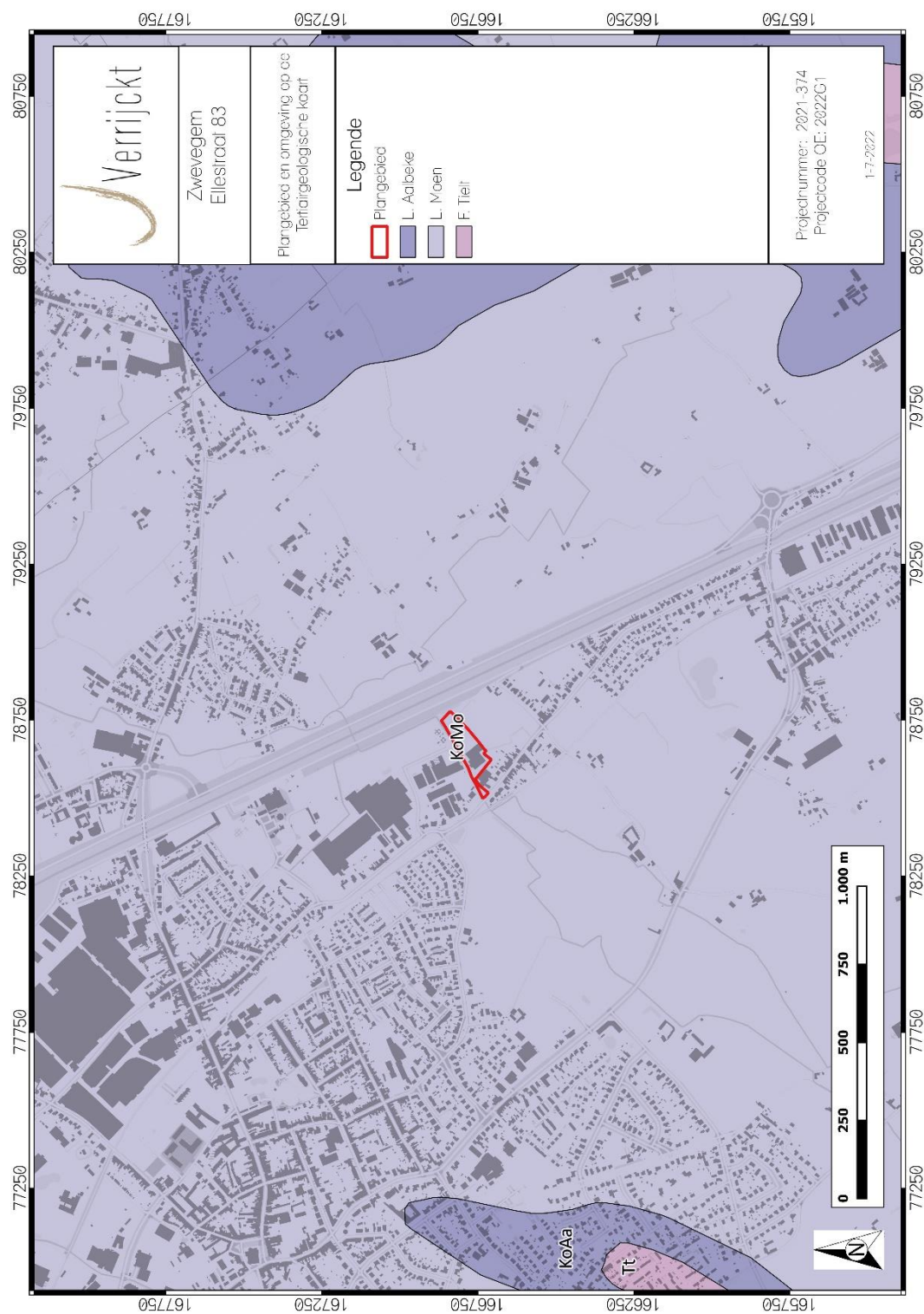
57 = Hierbij bestaat de oudste laag uit hellingsafzettingen en lokale fluviatiele afzettingen (lemig materiaal met zandig en kleiige intercalaties, soms weinig). Daarboven liggen homogene eolische leemafzettingen. De jongste laag wordt gevormd door lemig tot zandlemig materiaal zonder profielontwikkeling, ontstaan door hellingsprocessen.”¹⁷

1.4.4 Bodemkundige situering

Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied grotendeels gekarteerd als Adb, met een deel Adp in het westen en in het oosten en een deel Lda in het zuiden.

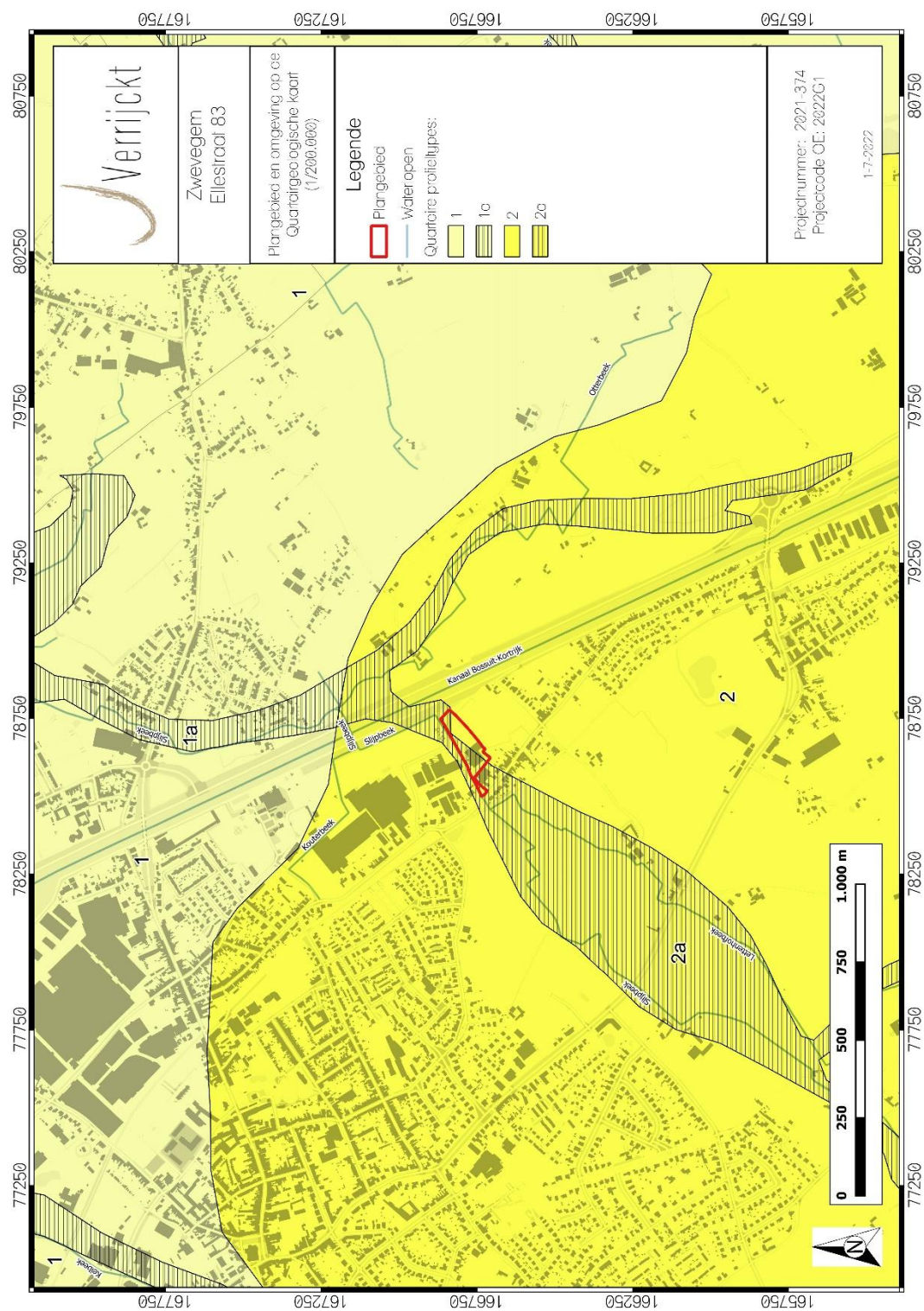
- Adb bodems zijn matig natte leembodems met een structuur B horizont.
- Adp bodems zijn matig natte leembodems zonder profielontwikkeling.
- Lda bodems zijn matig natte zandleembodems met textuur B horizont.

¹⁷ VROMANS A., VERRIJCKT J., 2021: P 15

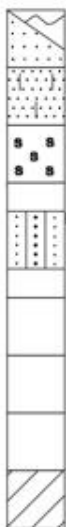
Figuur 9: Plangebied op de Tertiairgeologische kaart¹⁸

¹⁸ DOV VLAANDEREN 2022b

¹⁹ DOV VLAANDEREN 2022c

9

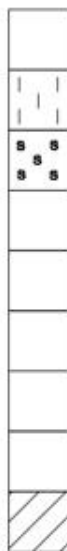
Colluvium bovenop fluviatiele afzettingen.

Zandige tot zandiemige eolische afzettingen, homogeen bovenaan, een alternatie van zand- en lemlagen onderaan.

Hellingsafzettingen en lokale fluviatiele afzettingen (lemig materiaal met zandige en kleilge intercalaties, soms venig).

Vlechtende rivierafzettingen, zandig (zeer fijn tot grof) van natuur met mogelijks in het basisdeel grind.

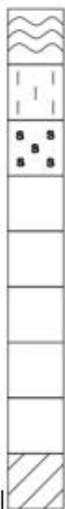
56

Homogene eolische leemafzettingen.

Hellingsafzettingen en lokale fluviatiele afzettingen (lemig materiaal met zandige en kleilge intercalaties, soms venig).

57

Lemig tot zandiemig materiaal zonder profielontwikkeling, ontstaan door hellingsprocessen.

Homogene eolische leemafzettingen.

Hellingsafzettingen en lokale fluviatiele afzettingen (lemig materiaal met zandige en kleilge intercalaties, soms venig).

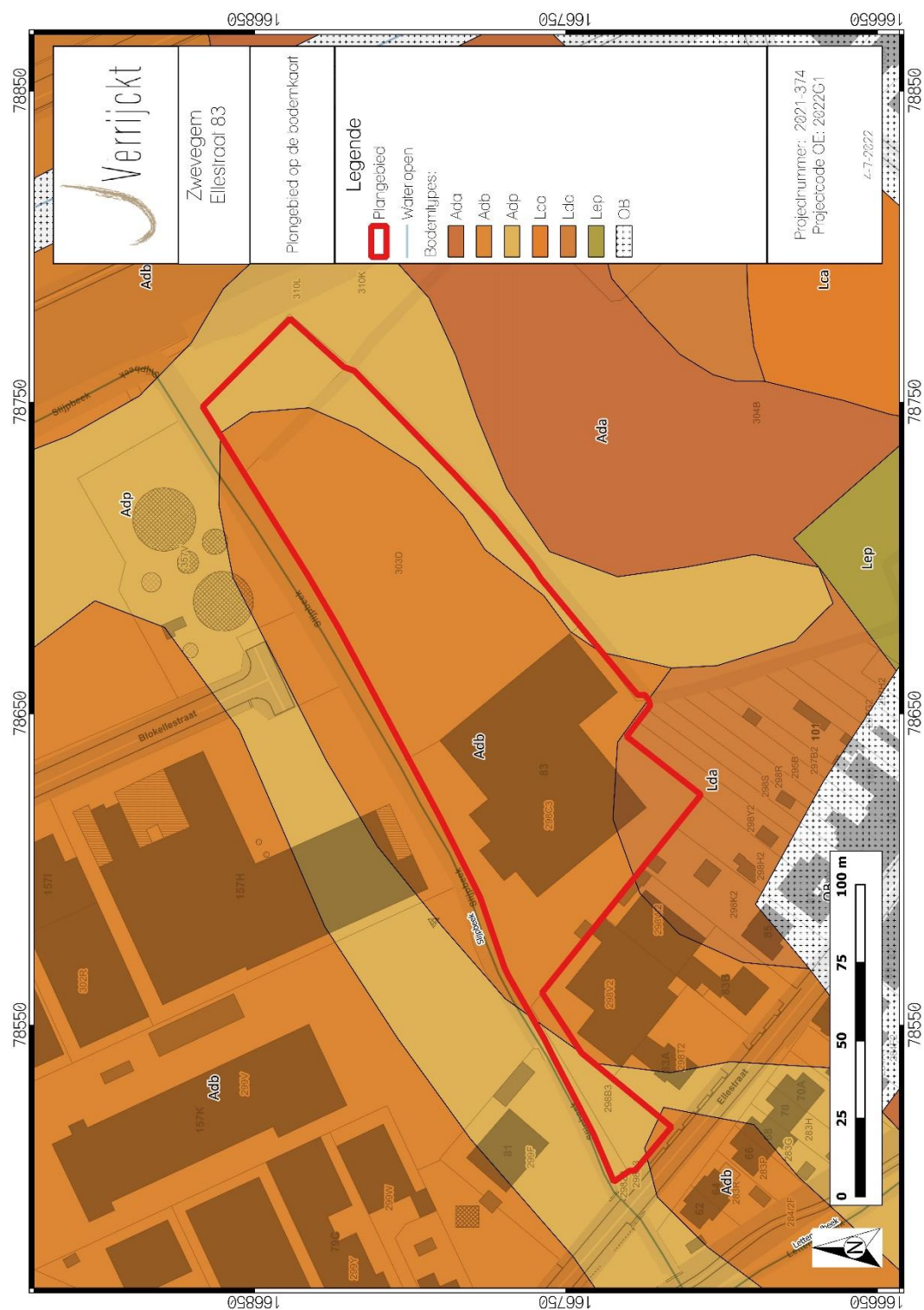
Figuur 12: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1:50 000 betreffende het plangebied²¹

²¹ DOV VLAANDEREN 2022c

Figuur 13: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:50.000²²

²² DOV VLAANDEREN 2022c

Figuur 14: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen²³

²³ DOV VLAANDEREN 2022a

1.4.5 Historische bronnen

"Het plangebied ligt in de huidige gemeente Zwevegem.²⁴ De oudste vermelding gaat terug tot in 1063 als Sueuegehem. De etymologische betekenis verraadt een Frankische afkomst en zou neerkomen op: woning van de lieden van Swibo.

De oudste archeologische vondsten zijn terug te dateren tot in het mesolithicum. In de Romeinse periode maakte Zwevegem deel uit van het Civitas Menaporum. In 1783 wordt een Romeinse muntschat gevonden (exacte locatie is niet bekend) uit het einde van de 2de eeuw of van de 3de eeuw na Christus. Gallo-Romeinse brandrestengraven op de heuvel gelegen tussen de Vandevenne-Hinne- en Harelbeekstraat wijzen op een Gallo-Romeinse nederzetting.

In 1063 zou er reeds een kapel gestaan hebben op Zwevegems grondgebied. Tijdens het Ancien Régime was de gemeente onderverdeeld in verschillende heerlijkheden. De twee belangrijkste heerlijkheden zijn *Ter Kerken*, vaak ook *Zwevegem-Dendermonds* genoemd, en *het Hof en Kasteel van Zwevegem* of *Ten Kastele*. De eerstgenoemde heerlijkheid hangt af van het kasteel en leenhof van Ingelmunster, dat op zijn beurt afhankelijk was van het leenhof van Dendermonde. *Ten Kastele* ressorteert onder het grafelijk kasteel van Kortrijk. In 1717 kwam de gemeente volledig onder bewind van de familie van Nassau, de laatste feodale heren van Zwevegem.

Bij de godsdiensttroebelen op het einde van de 16de eeuw blijft de gemeente niet gespaard. Het aantal Kortrijkse buitenpoorters loopt in 10 jaar tijd terug van 366 (1575) tot 123 (1585). Slechts 17% van de landbouwoppervlakte is bezaaid. Ook door de onmiddellijke nabijheid van de strategisch belangrijke forten van Avelgem en Outrijve wordt de ganse streek regelmatig geplunderd waarbij onder meer in 1578 het kasteel van Zwevegem wordt verwoest. Tijdens de Negenjarige Oorlog (1688-1697) wordt Zwevegem opnieuw getroffen door oorlogsgeweld, in 1690 verplaatst het Franse leger zich van Spiere naar Harelbeke via Zwevegem en Moen en wordt de gemeente zwaar geplunderd. In 1691 trekken de troepen opnieuw voorbij en wordt in het kasteel een Frans garnizoen ondergebracht. In 1694 wordt het kasteel grondig geplunderd en sterven een groot aantal inwoners aan de pest. In 1695 wordt door de Fransen een nieuwe verdedigingslinie aangelegd dwars door de parochie, als onderdeel van een ruimere, defensieve linie gericht tegen de invallen en invasies vanuit de Spaanse Nederlanden: het zogenaamd "*Pré Carré-verdedigingssysteem*".

In de 18de eeuw kent Zwevegem tijdens het Oostenrijkse bewind (1713-1792/94) een periode van herstel en relatieve welvaart. Dit uit zich onder meer in een verhoogde bouwactiviteit.

De eerste periode van de Belgische onafhankelijkheid wordt gekenmerkt door een zware plattelandscrisis (circa 1835-1850). De misoogst van aardappelen in 1845 en de daaropvolgende hongersnood en epidemieën en de moeizame economische reconversie zorgen ervoor dat de bevolking traag toeneemt. Als reactie hierop worden, zoals in verschillende andere gemeentes en steden in Vlaanderen, weef- en kantscholen opgericht.

Eind 19de en begin 20ste eeuw wordt gekenmerkt door de opbouw van verschillende industrieën, vooral in de metaalindustrie. Na de Tweede Wereldoorlog kent Zwevegem een enorm aantal groeikernen, waaronder in de Ellestraat (1954-1958).²⁵

²⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Zwevegem [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14677> (Geraadpleegd op 15-07-2021)

²⁵ VROMANS A., VERRIJCKT J., 2021: P 23

1.4.6 Cartografische bronnen

Een belangrijke bron van informatie wordt geleverd door het historisch kaartmateriaal. Met deze bronnen kan nagegaan worden of er in historische tijden bebouwing is geweest op het terrein, of dat het landgebruik van het perceel is gewijzigd doorheen de tijd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn.

Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op kaarten geen garantie dat er geen bebouwing is geweest. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijkere bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er weinig of geen aandacht voor de burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde topografische en kadasterkaarten. Mogelijk eerder aanwezige structuren kunnen intussen verdwenen zijn.

VILLARET (1745-1748)

De Villaretkaart wordt eveneens de kaart van de Franse ingenieurs en geografen genoemd (1745-1748). Het bestrijkt grote delen van het huidige Belgische grondgebied en vertelt ons hoe het landschap erbij lag in het midden van de 18de eeuw. Na de slag bij Fontenoy (1745) kregen de Fransen voor enkele jaren de controle over onze gebieden. Het is in die militaire context dat de meer dan 80 kaartbladen ontstonden.

Op de Villaretkaart is de voorloper van de Ellestraat te zien ten westen van het plangebied. Het plangebied is onbebouwd en waarschijnlijk in gebruik als akkerland. Er is al enige percelering te zien. De Slijpbeek werd niet opgetekend. Er zijn diverse sites met walgracht in de omgeving zichtbaar.

FERRARIS (1771-1778)

De Ferrariskaarten zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van veldmaarschalk Joseph de Ferraris. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied, hoewel soms lokale verschuivingen mogelijk zijn.

Op de Ferrariskaart is dezelfde situatie te zien als op de Villaretkaart. De Slijpbeek is wel opgetekend als noordelijke grens.

Vervolgens worden vier cartografische bronnen uit de 19de eeuw vergeleken.

ATLAS DER BUURTWEGEN (1843-1845)

De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering de wet van 10 april 1841. De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.

Op de Atlas der Buurtwegen zien we een gelijkaardig beeld als op voorgaande kaarten.

VANDERMAELEN (1846-1854)

De kaarten Vandermaelen of Vandermaelenkaarten zijn een verzameling van historische kaarten van België, gemaakt door Philippe Vandermaelen (1795-1869). Deze kaarten geven een gedetailleerd beeld van heel België en worden beschouwd als de opvolger van de Ferrariskaarten uit de periode 1771-1778.

Op de Vandermaelenkaart zien we een gelijkaardige situatie als op voorgaande kaarten. Nu is echter het Kanaal Bossuit-Kortrijk te zien ten (noord)oosten van het plangebied.

POPP (1842-1879)

Met de Popp-kaarten wordt de verzameling van kadasterkaarten bedoeld die in de 19de eeuw uitgegeven werd door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp (1805-1879).

Op de Popp-kaarten zien we een gelijkaardig beeld als op de Atlas der Buurtwegen, Villaretkaart en de Ferrariskaart.

TOPOGRAFISCHE KAART 1969

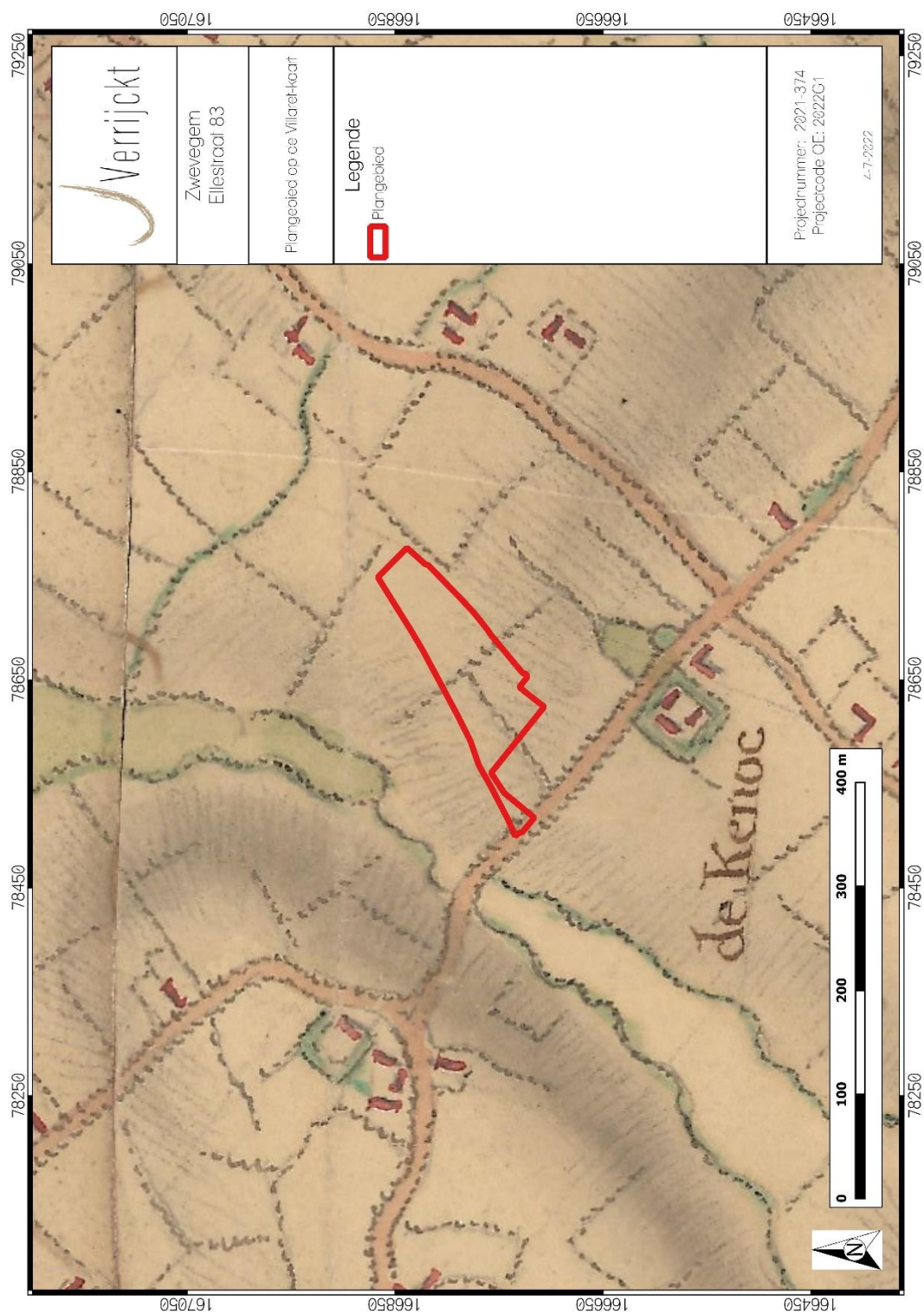
Op de topografische kaart van 1969 zien we dat het plangebied nog altijd onbebouwd is. Wel is er meer bebouwing in de omgeving bijgekomen.

ORTHOFOTO 1971, 2000-2003 EN MEEST RECENT

Op de orthofoto van 1971 zien we voor het eerst een gebouw op het terrein staan. Dit gebouw maakt nog steeds deel uit van de huidige bebouwing. Dit is het gebouw dat gesloopt dient te worden. Het industriegebied waarbinnen het plangebied valt is nog niet aangelegd.

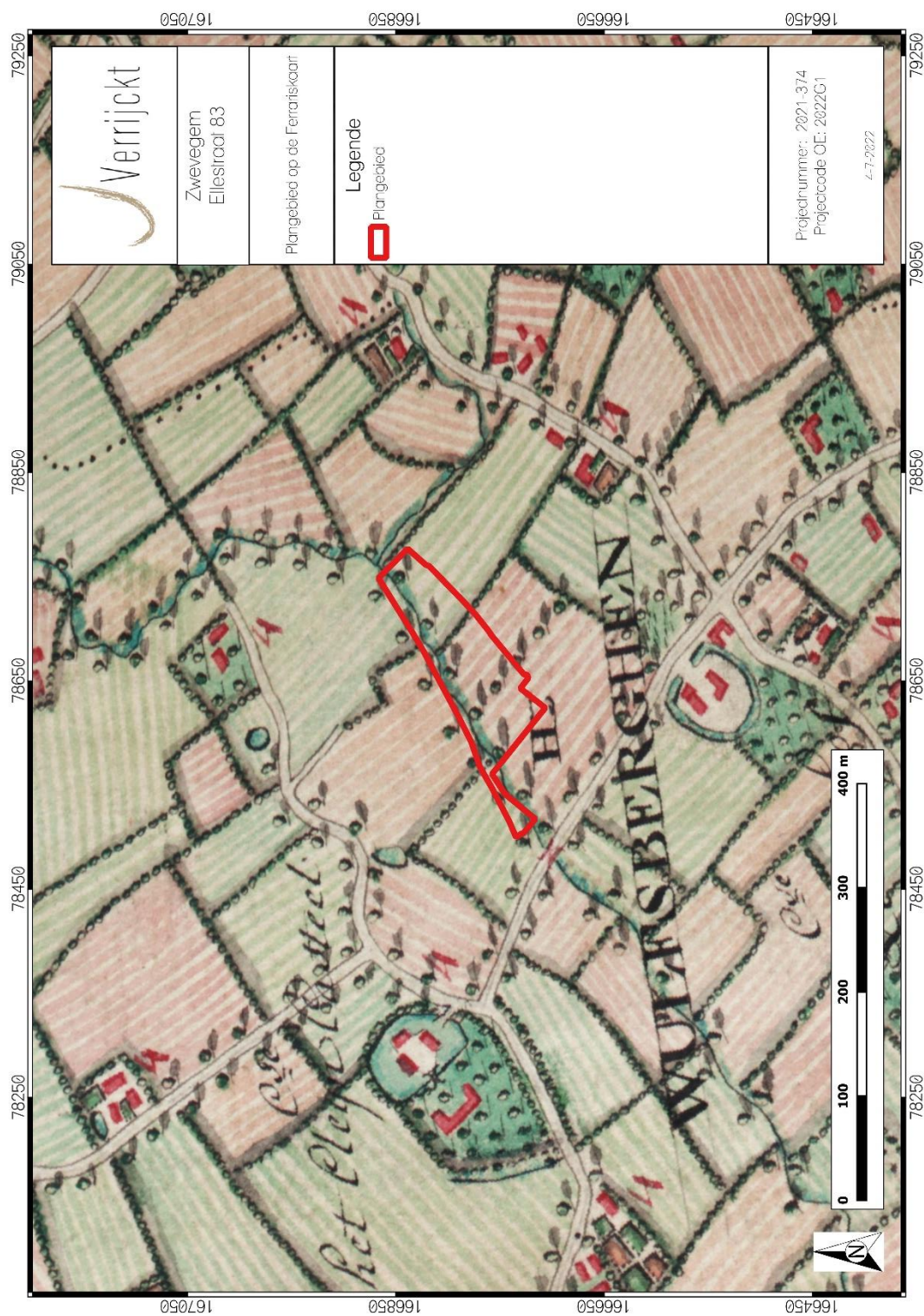
Op de orthofoto van 2000-2003 zien we dat het oostelijke gebouw (het gebouw dat behouden blijft) inmiddels is gebouwd.

Op de meest recente orthofoto zien we de huidige situatie binnen het plangebied.

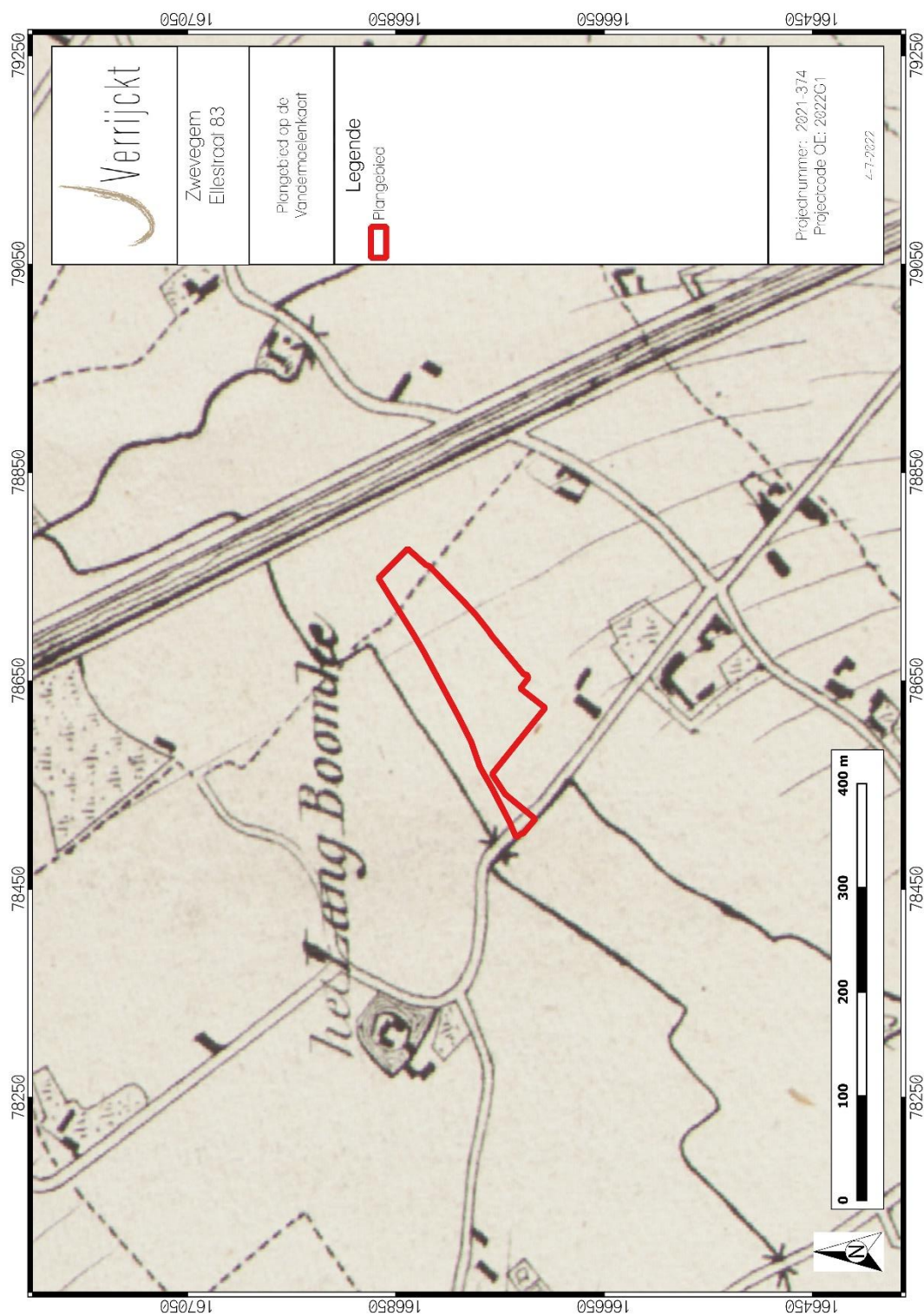
Figuur 15: Plangebied op de Villaretkaart²⁶

²⁶ GEOPUNT 2022a

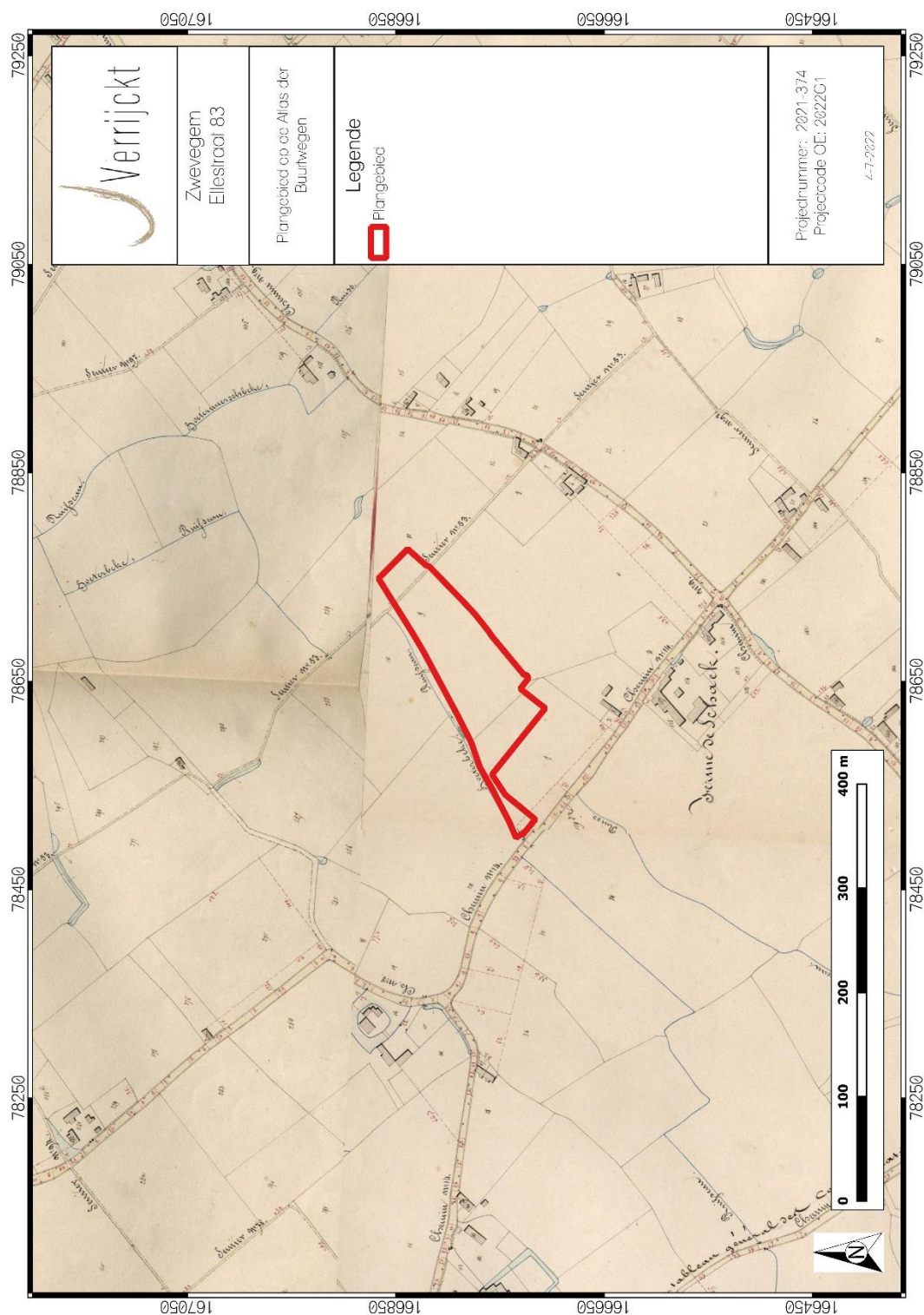
Figuur 16: Plangebied op de Ferrariskaart²⁷

²⁷ GEOPUNT 2022c

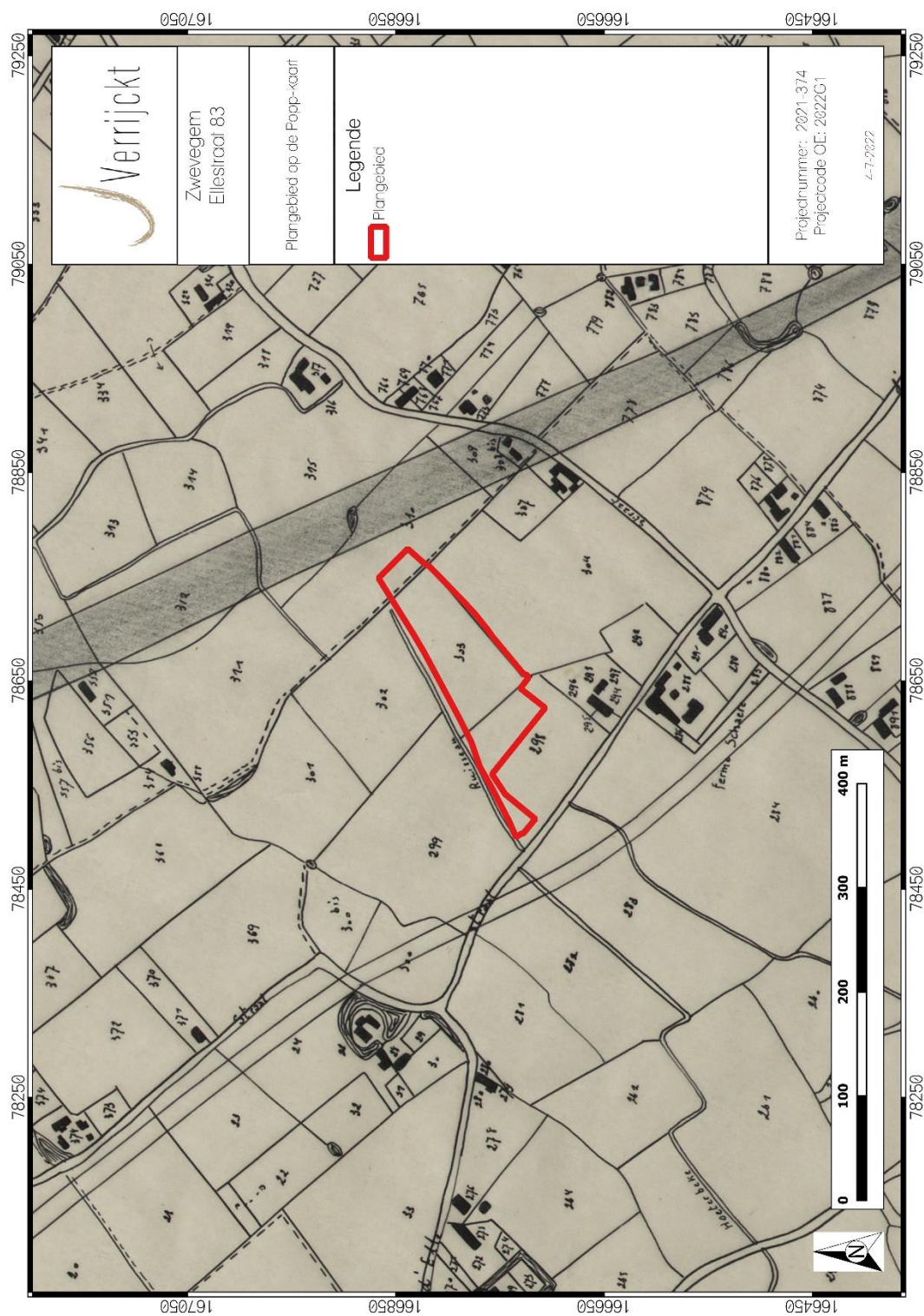
Figuur 17: Plangebied op de Vandermaelenkaart²⁸

²⁸ GEOPUNT 2022d

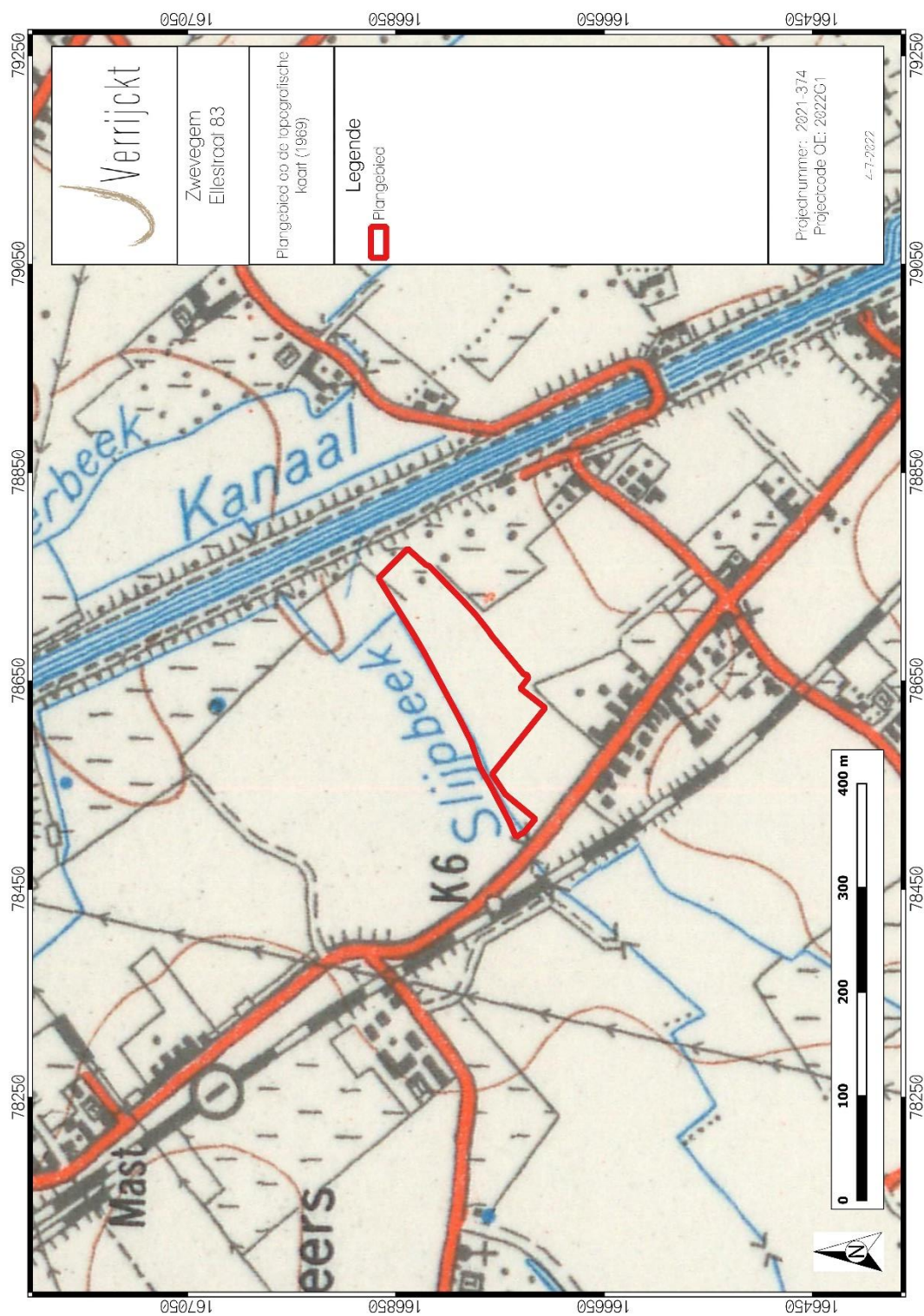
Figuur 18: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen²⁹

²⁹ GEOPUNT 2022b

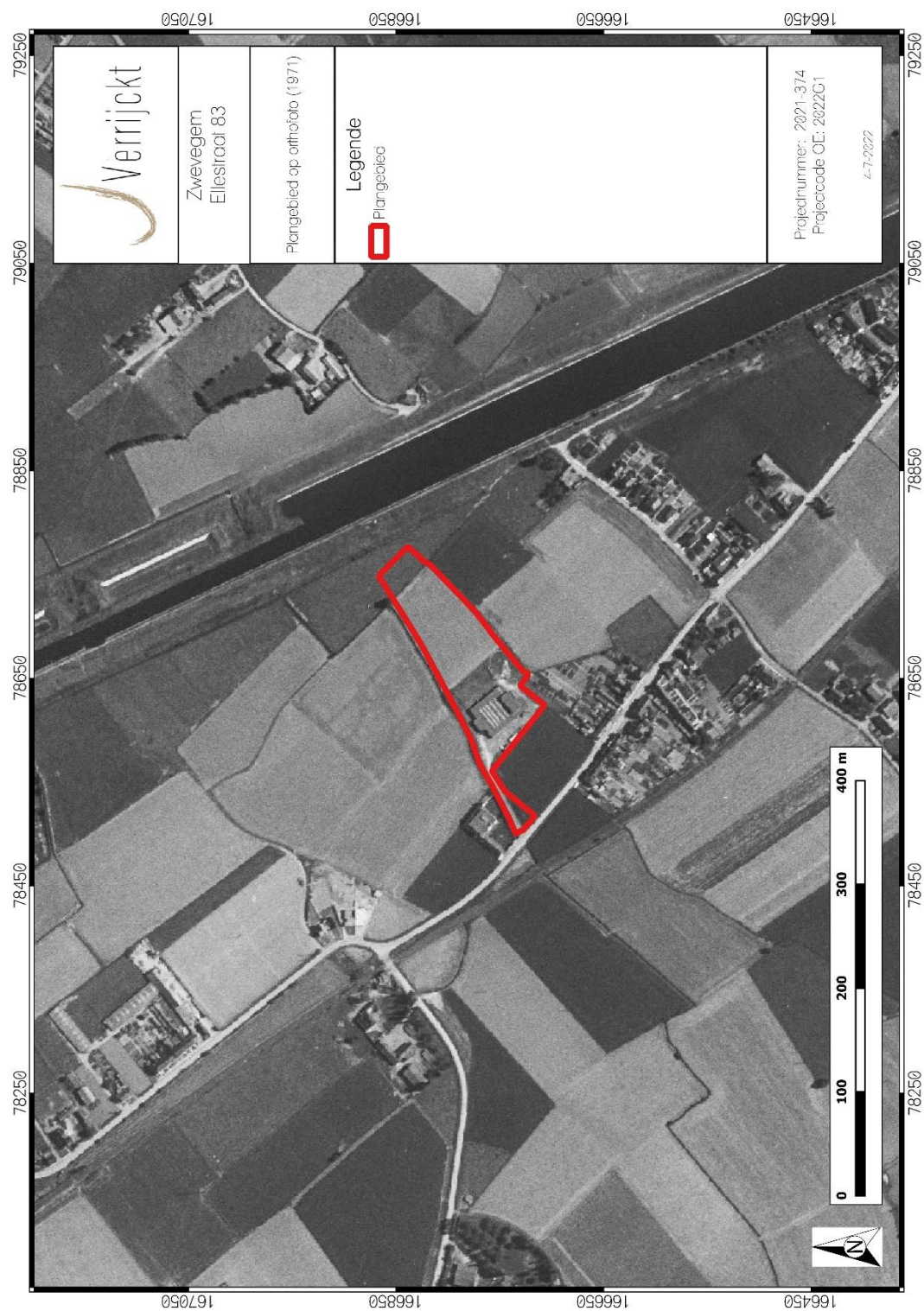

Figuur 19: Plangebied op de Poppkaart³⁰

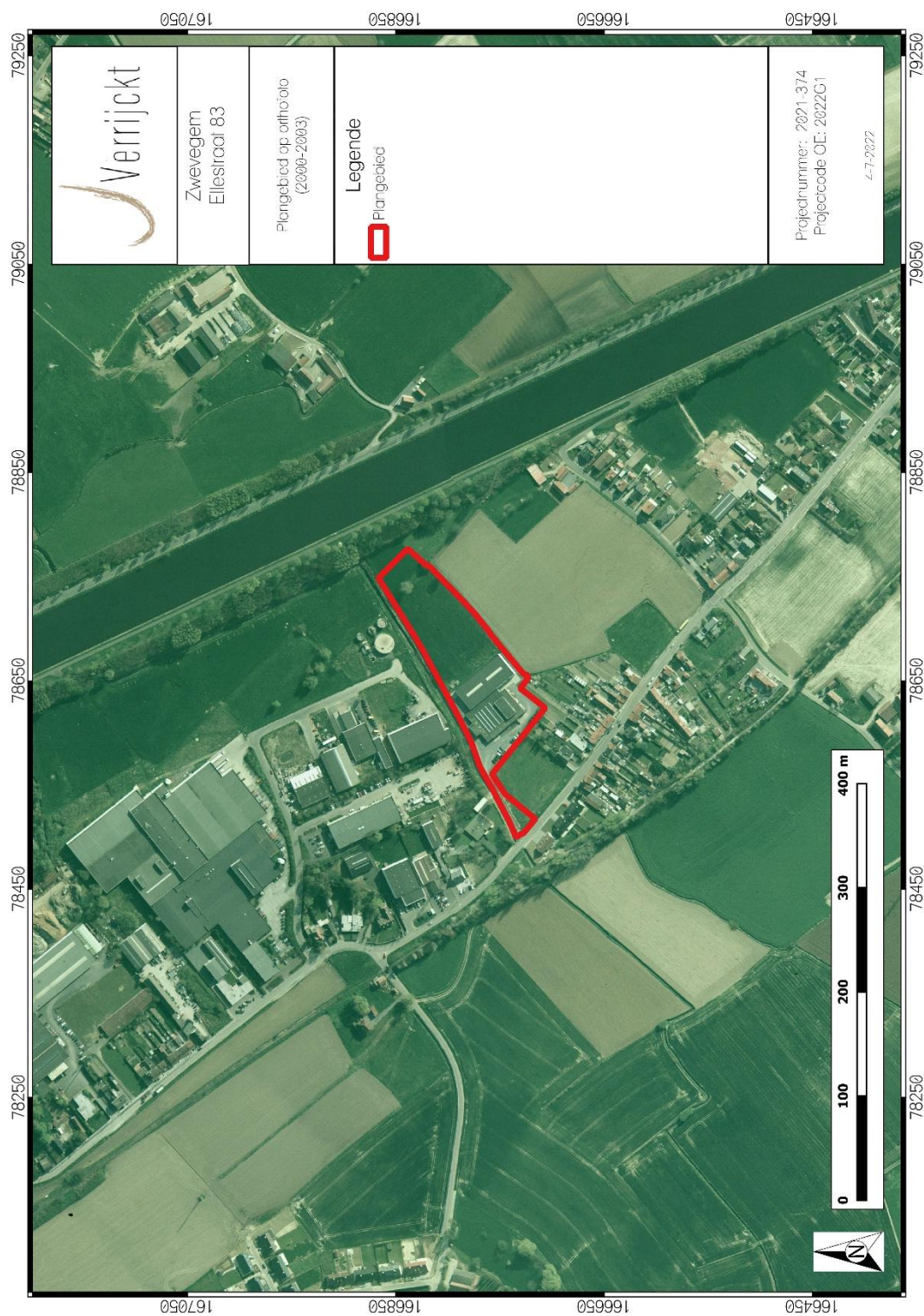
³⁰ GEOPUNT 2022e

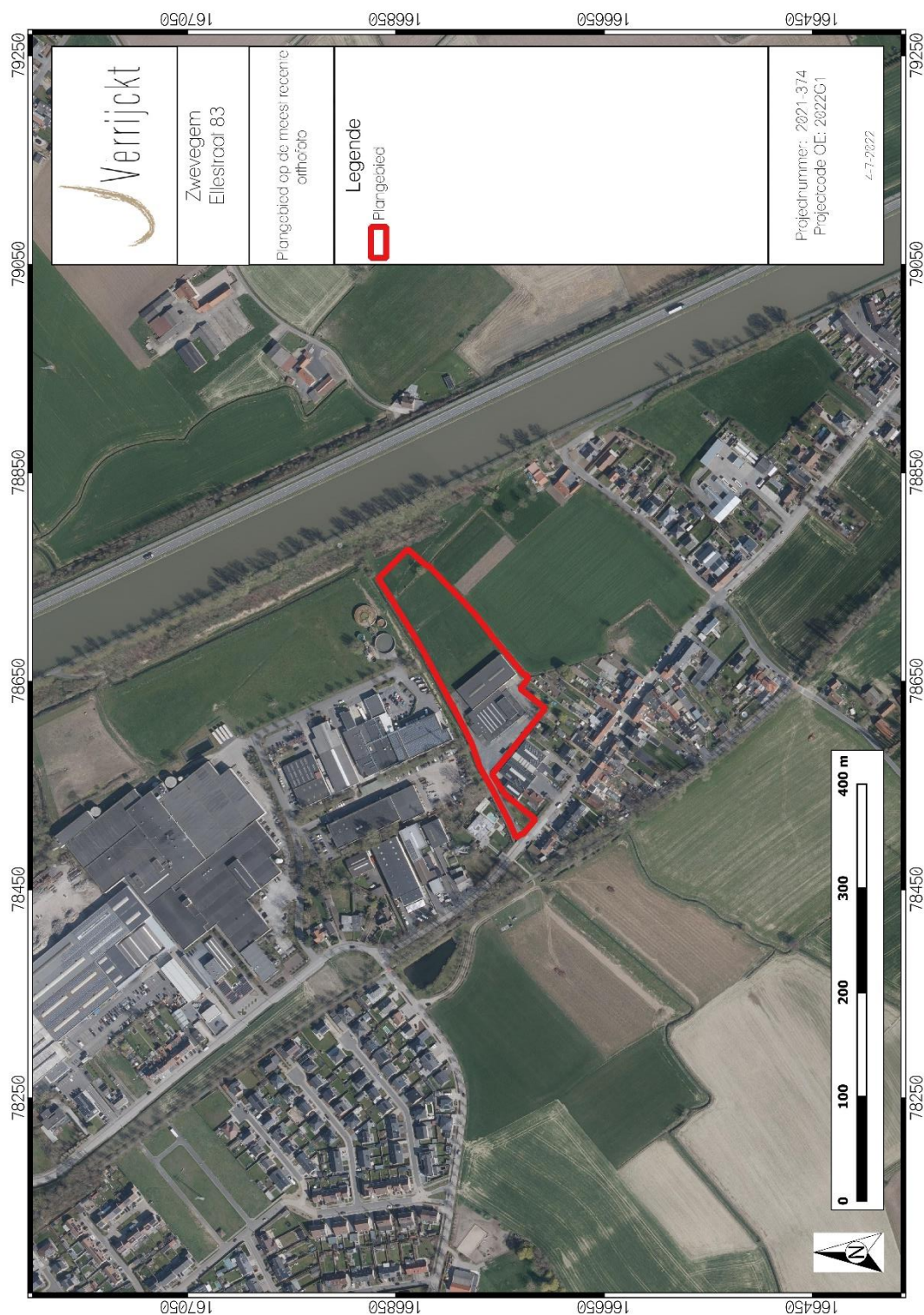
Figuur 20: Plangebied op de topografische kaart (1969)

Figuur 21: Plangebied op orthofoto (1971)

Figuur 22: Plangebied op orthofoto (2000-2003)

Figuur 23: Plangebied op de meest recente orthofoto

1.4.7 Archeologisch bronnen

CENTRAAL ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

Binnen de contouren van het plangebied zijn er geen archeologische waarden gekend. Voor de ruime omgeving van het plangebied kunnen zowel de Centrale Archeologische Inventaris (CAI), als de archeologische gebeurtenissen, (vastgestelde) archeologische zones en goedgekeurde archeologienota's geraadpleegd worden. Allereerst volgt hieronder een oplijsting van de gekende archeologische waarden zoals opgelijst in de archeologische databank van vindplaatsen in Vlaanderen (CAI).

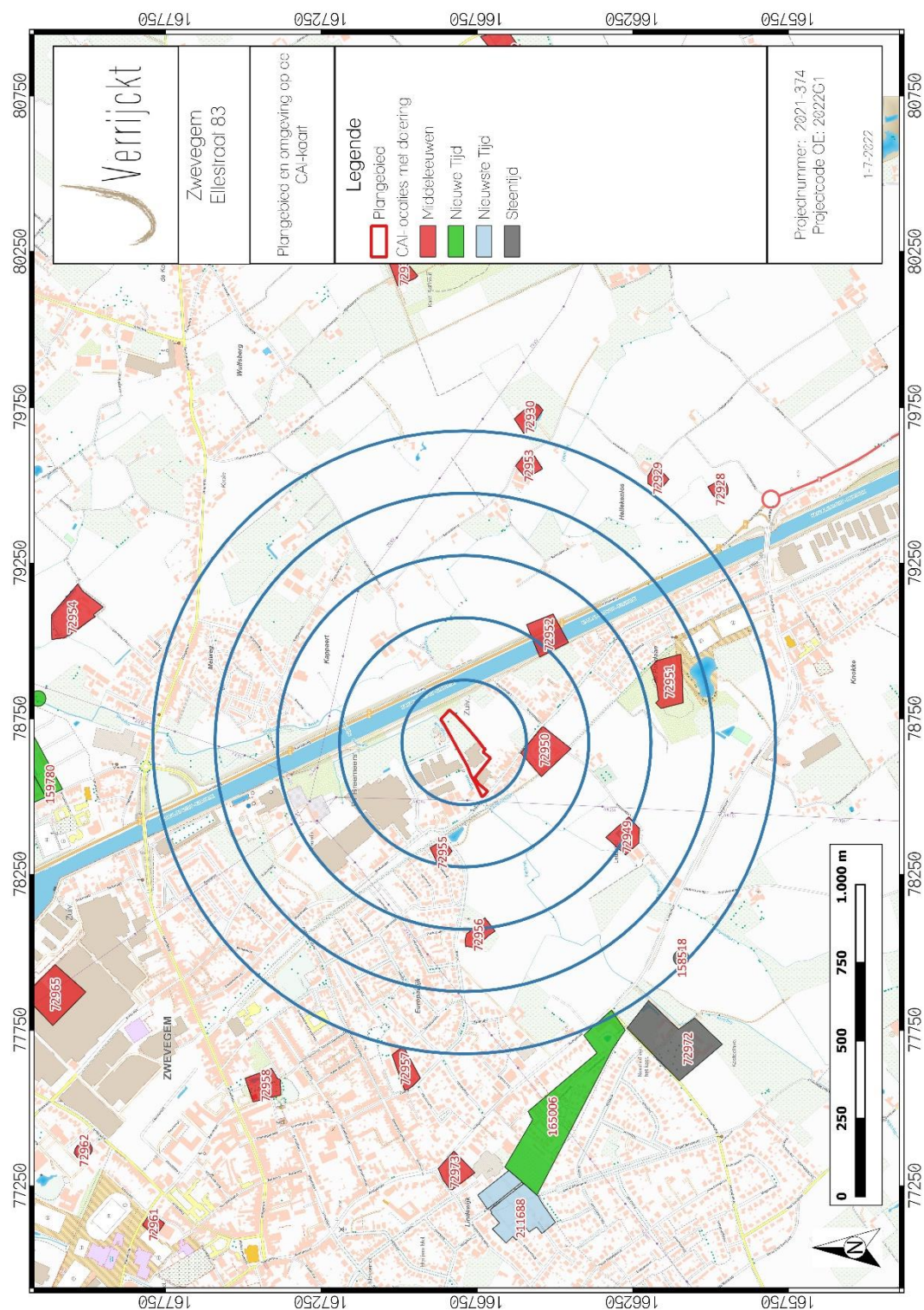
Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.³¹

CAI-NUMMER	TOPONIEM	OMSCHRIJVING	DATERING	BRON
72950	Zwevegem, Ellestraat I	Site met walgracht	Late Middeleeuwen	https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/72950
72955	Zwevegem, Ellestraat III	Site met walgracht	Late Middeleeuwen	https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/72955
72951	Zwevegem, Paridaanstraat 1	Site met walgracht	Late Middeleeuwen	https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/72951
72949	Zwevegem, Goed te Lettenhove	Site met walgracht	Late Middeleeuwen	https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/72949
72952	Zwevegem, Ellestraat II	Site met walgracht	Late Middeleeuwen	https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/72952
72956	Zwevegem, Ellestraat IV	Site met walgracht	Late Middeleeuwen	https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/72956
72957	Zwevegem, Ellestraat 27	Site met walgracht	Late Middeleeuwen	https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/72957
72930	Zwevegem, Salembierstraat 26	Site met walgracht	Late Middeleeuwen	https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/72930
158518	Zwevegem, Avelgemstraat I	Vondstenconcentratie van lithisch materiaal (3 schrabbers, 7 klingen, 1 kern, 1 stuk met geretoucheerde boord, 1 gesteelde pijlpunt met centrale schacht en weerhaken)	Laat-Neolithicum	https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/158518
165006	Zwevegem, Bellegemstraat	Onder andere een perceelsgracht	nieuwe tijd	Pieters Th. 2013: Archeologisch vooronderzoek Zwevegem Bellegemstraat, Ruben Willaert Archeologisch Rapport 45, Sijsele.

³¹ CAI 2022

Binnen een straal van 1000m werden tien CAI-locaties aangetroffen. Acht locaties betreffen sites met walgracht, op één CAI-locatie werd een concentratie lithisch materiaal uit het Laat-Neolithicum aangetroffen en aan de Bellegelstraat te Zwevegem werd tijdens vooronderzoek in 2013 onder andere een perceelsgracht aangetroffen welke in de nieuwe tijd te dateren is.

Uit bovenstaande kan geconcludeerd worden dat er slechts weinig, goed onderzochte, archeologische sites aanwezig zijn in de omgeving van het plangebied. Dit is vermoedelijk niet te wijten aan het ontbreken van archeologische sites. Waarschijnlijk is dit te wijten aan het ontbreken van recente, grootschalige ontwikkelingen waarbij archeologisch onderzoek noodzakelijk is.

Figuur 24: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart³²

³² CAI 2022

ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S

Voor het plangebied werd in het verleden reeds een Archeologienota opgesteld. Naar aanleiding van deze archeologienota is er tevens vervolgonderzoek mét ingreep in de bodem uitgevoerd (landschappelijk bodemonderzoek en een proefsleuvenonderzoek) binnen het plangebied. Hieronder worden deze onderzoeken uitgebreider beschreven. Deze onderzoeken zijn uitgevoerd binnen de contouren van het huidige plangebied waardoor er zeker bruikbare informatie uit deze onderzoeken gehaald kan worden.

Tabel 2: Archeologische vooronderzoeken binnen het plangebied.

ID-NUMMER	TOPONIEM	OMSCHRIJVING	BRON
19599	Zwevegem, Ellestraat 83	Archeologienota uit augustus 2021	VROMANS A., VERRIJCKT J., 2021. Archeologienota Zwevegem, Ellestraat 83: Verslag van Resultaten.
21282	Zwevegem, Ellestraat 83	Nota uit februari 2022	VAN EYCK B., VERRIJCKT J., 2022. Nota landschappelijk bodemonderzoek, proefsleuven Zwevegem, Ellestraat 83: Verslag van Resultaten.

Vooronderzoek Zwevegem – Ellestraat 83³³ (ID 21282)

“Op donderdag 25 november 2021 werd het proefsleuvenonderzoek uitgevoerd binnen het onderzoeksgebied aan de Ellestraat 83 in Zwevegem.

Tijdens het landschappelijk booronderzoek werd de bodem geïnterpreteerd als zijnde ABC – bodemprofiel. Onderliggend aan de ploeglaag (30 à 40 cm onder het maaiveld) werd er een colluviumpakket aangetroffen. Op dit niveau kunnen eventuele archeologische waarden voorkomen. Verder werd er tussen 70 à 120 cm onder het maaiveld een lemig pakket aangetroffen dat geïnterpreteerd werd als zijnde Bt-horizont. Op dit niveau kunnen eveneens archeologische waarden voorkomen. Hier dient dan ook rekening mee gehouden te worden bij het proefsleuvenonderzoek. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden er vijf profielen verspreid over het ganse terrein aangelegd. Daarbij werd het de interpretatie van de bodem (zoals opgesteld tijdens het landschappelijk booronderzoek) lichtjes bijgesteld. Het leempakket dat onder het colluvium voor kwam werd gekenmerkt door sterke kleinspoeling. Deze laag werd geïnterpreteerd als zijnde Bthorizont. Onderliggend aan de ploeglaag (ca. 30 à 40 cm dik) die gekenmerkt wordt door haar grijs-bruine kleur, komt een pakket van homogeen beige lemig zand voor. Dit pakket werd geïnterpreteerd als zijnde colluvium. Op dit vlak werden geen archeologisch relevante sporen aangetroffen. Om na te gaan of er sporen aanwezig zijn op de Bt-horizont, werd beslist om een tweede vlak aan te leggen. De Bt-horizont werd gekenmerkt door een sterk leemhoudend pakket waarbinnen sporadisch kleinspoelingen zichtbaar waren. Het eerste vlak werd aangelegd op een diepte van 0,3 m à 0,7 m onder het maaiveld. Het tweede vlak werd aangelegd op een diepte van 0,7 m à 1,4 m onder het maaiveld. Het zogenaamde colluviumpakket komt voornamelijk voor in de hoger gelegen delen van het plangebied (zuiden). In de lagergelegen delen die zich voornamelijk ter hoogte van de Slijpbeek bevinden, komt het zogenaamde colluviumpakket vrijwel niet voor.

³³ <https://oket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/21282>

Aangezien het om colluvium (hellingsafzetting) gaat, zou het net logisch zijn dat dit pakket net die lager gelegen delen van het plangebied het dikst zou zijn. Dit idem dito voor fluviatiele afzettingen waarover spraken is binnen de Quartair geologische kaarten. Mogelijks is de bodem in deze zone deels afgetopt. Dit kon echter niet hard gemaakt worden. De proefsleuven konden vrijwel geheel volgens het vooropgestelde werkputten plan uitgevoerd worden. De teelaarde werd daarbij laagsgewijs afgegraven tot op het zogenaamde colluvium. Het eerste vlak werd aangelegd op een diepte van 0,3 m – 0,7 m onder het maaiveld. Het tweede vlak werd aangelegd op een diepte van 0,7 m tot en met 1,4 m. Op het eerste vlak werden geen archeologische sporen aangetroffen. Op het tweede vlak werden 17 spoornummers uitgedeeld aan verkleuringen in het vlak. Er werden in totaal acht ‘sporen’ gecoupeerd. Deze sporen bleken allemaal natuurlijk van aard te zijn. Aangezien de overige sporen een gelijkaardige vulling hebben kan er van uit gegaan worden dat ook deze sporen natuurlijk van aard zijn. Er werden geen nederzettingssporen of sporen te relateren aan funeraire of ambachtelijke activiteiten aangetroffen. Noch werden er vondsten gedaan die de aanwezigheid van een archeologische vindplaats doen vermoeden. Daar er geen relevante archeologische sporen en vondsten zijn aangetroffen binnen het plangebied, is er ook geen kenniswinst te behalen. Hierdoor is er geen verder archeologisch onderzoek noodzakelijk.”³⁴

Figuur 25: Allesporenkaart van het proefsleuvenonderzoek met projectcode 2021J288 en ID 21282 (© J. Verrijckt bvba)³⁵

³⁴ VAN EYCK B., VERRIJCKT J., 2022: p.52, 53 en 56.

³⁵ VAN EYCK B., VERRIJCKT J., 2022: p 51.

Figuur 26: Profielen zoals aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek te Zwevegem, Ellestraat 83 ³⁶ (© J. Verrijckt bvba)

Dit proefsleuvenonderzoek is uitgevoerd op de oostelijke helft van het terrein, direct ten oosten van de aanwezige bebouwing. In het westelijke gedeelte van het plangebied werd in het bureauonderzoek (ID 19599) geen vervolgonderzoek geadviseerd.³⁷

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden geen archeologisch relevante sporen aangetroffen. Waarschijnlijk zijn de resultaten van dit proefsleuvenonderzoek te extrapoleren naar de westelijke helft van het plangebied. Met voldoende zekerheid kan gesteld worden dat er binnen de contouren van het plangebied geen waardevolle archeologische site (meer) aanwezig is.

³⁶ VAN EYCK B., VERRIJCKT J., 2022: p 45 en 46.

³⁷ VROMANS A., VERRIJCKT J., 2021

1.5 Besluit

1.5.1 Beantwoording onderzoeksvragen

- *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?*

Binnen de oostelijke zone van het plangebied werd in het verleden reeds een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Op basis van de resultaten van dit proefsleuvenonderzoek werd geconcludeerd dat er geen waardevolle archeologische site binnen het plangebied aanwezig is.

- *Zijn er gegevens gekend dat de bodem verstoord is?*

Het gehele plangebied is steeds in gebruik geweest als landbouwgrond, waarna eind jaren '60/begin jaren '70 van de 20ste eeuw de eerste bebouwing binnen het plangebied verscheen. Tegenwoordig zijn er in de westelijke zone een tweetal, aaneengeschaalde gebouwen en verharding binnen het plangebied aanwezig. De oostelijke zone bestaat uit grasland. Waarschijnlijk gaat de huidige bebouwing en verharding al voor verstoringen in de bodem gezorgd hebben.

- *Wat is de impact van de geplande werken?*

De opdrachtgever plant een deel van de huidige bebouwing te slopen en de huidige verharding op te breken, om vervolgens het deel van de te behouden bebouwing uit te breiden en nieuwe verharding aan te leggen. Omdat deze werken grotendeels gepland zijn binnen de contouren van de huidige verharding en bebouwing, gaat dit in de reeds bebouwde en verharde delen niet voor nieuwe verstoringen zorgen. De oostelijke zone van het plangebied, waar nog geen gekende bodemverstoringen plaats hebben gevonden, is reeds onderzocht door middel van een landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuven, waaruit bleek dat er zich geen archeologisch waardevolle site bevindt binnen het plangebied. De geplande werken zullen dus geen archeologische site verstoren. Omdat er reeds al vooronderzoek is uitgevoerd en er geen waardevolle archeologische site aanwezig is, is verder archeologisch onderzoek niet nuttig.

- *Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?*

Er is in 2022 reeds een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd binnen het plangebied. Hieruit bleek dat er geen waardevolle archeologische site aanwezig is binnen het plangebied.

- *Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?*

Er is geen waardevolle archeologische site aanwezig binnen het plangebied. Er is geen verder onderzoek nodig.

- *Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek?*

Binnen de contouren van het plangebied zijn geen archeologisch waardevolle sites aanwezig. Verder onderzoek is dan ook niet noodzakelijk.

1.5.2 Archeologische verwachting

“Het plangebied ligt in de huidige gemeente Zwevegem. De oudste vermelding gaat terug tot in 1063 als Sueuegehem. De etymologische betekenis verraaft een Frankische afkomst en zou neerkomen op: woning van de lieden van Swibo. Op historisch kaartmateriaal is het plangebied steeds gelegen in een uitgestrekt landbouwareaal, net naast de Slijpbeek. Hierdoor is de verwachting op archeologische sites uit de nieuwe tijd en nieuwste tijd laag.

De gemeente situeert zich in het zuidwesten van West-Vlaanderen tussen de Leie en de Schelde en heeft een licht golvend reliëf. De heuvels behoren tot de uitlopers van de Vlaamse Ardennen en de West-Vlaamse heuvels. De zuidelijke helft van de fusiegemeente behoort tot de Scheldevallei. De waterscheidingslijn loopt over een heuvelkam met voornamelijk vruchtbare leemgrond, die van het noordoosten naar het zuidwesten loopt en waar zich de hoogste punten van de gemeente bevinden. In de lager gelegen gebieden zijn er zandlemiger stroken. De deelgemeente Zwevegem wordt gekenmerkt door een licht heuvelend landschap met hoogteverschillen tussen de 17 en 62 m dat doorsneden wordt door verschillende waterlopen: Keibeek, Kasteelbeek, Lettenhofbeek, Otterbeek en Slijpbeek. Het plangebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 20,15 en 21,72 m + TAW. Hierbij ligt het bebouwde gedeelte duidelijk hoger. Er heeft waarschijnlijk een lichte nivellering (ophoging?) plaatsgevonden om de bebouwing en verharding op gelijk niveau te krijgen. In het noorden vormt de Slijpbeek de grens, in het zuiden is er een gracht. Deze gracht heeft een uitloper binnen het plangebied in het oosten die zich duidelijk aftekent. Het oostelijke deel bevat, behalve de beek, geen abnormale hoogte of laagtes. Er zijn geen abnormale overgangen bij de grenzen op te merken.

Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied grotendeels gekarteerd als matig natte leembodem met structuur B horizont (Adb), met een deel matig natte leembodem zonder profiel (Adp) in het westen en in het oosten en een deel matig natte zandleembodem met textuur B horizont (Lda) in het zuiden. De Adb-gronden lijken qua vorm overeen te komen met de huidige Slijpbeek en de grachten rondom het plangebied. Hierdoor wordt er verwacht dat er binnen het plangebied een B-horizont aanwezig is. Binnen het plangebied werd in 1966 een boring gezet. Deze is gesitueerd op de plaats waar er op vandaag verharding ligt. Daaruit kwam naar voor dat het quartaire vlak 8,5 meter dik was. Het tertiaire vlak is inderdaad te omschrijven als afzettingen van de Formatie van Kortrijk. De ploeglaag was in die periode 20 cm dik en is te omschrijven als bruine zandleem. Daaronder ligt er een laag licht geelbruine leem tot op een diepte van 2,5m. Op heden ligt er verharding die ongeveer 50 à 60 cm verstoring heeft teweeg gebracht. Maar deze lithologische beschrijving kan eventueel wel doorgetrokken worden naar het oostelijke deel van het terrein, waar er op basis van het bureauonderzoek geen grootschalige historische of recente verstoring kan aangetoond worden. Gelet op de landschappelijke ligging, in een omgeving met enkele beekvalleien, is er een hoge verwachting voor steentijdartefactensites aanwezig.

Het plangebied zelf kent geen archeologische en historische gegevens. In de omgeving werden een heel aantal laat middeleeuwse sites met walgracht aangeduid. Hoewel deze allemaal met cartografie (onderzoek zonder ingreep in de bodem) werden vastgesteld, geeft het wel aan dat in die periode de wijde regio zeker interessant was voor menselijke activiteit én bewoning. Vier terreinen werden archeologisch onderzocht. Twee terreinen bleken relatief verstoord te zijn en brachten geen tot amper archeologische waarden aan het licht. Tijdens een opgraving in 2007 op zo'n 950 meter naar het zuidwesten toe werd lithisch materiaal uit het late neolithicum en aardewerk uit de late middeleeuwen en postmiddeleeuwen opgegraven. De laatste, Zwevegem Avelgemstraat, op zo'n 600 meter ten noorden van het plangebied bleek wel heel interessant. Daarop werden sporen en vondsten aangesneden die duidelijk maakten dat het ging om een perifere site bij een late ijzertijd en Romeinse nederzetting. Ook werden er houtskoolmeilers uit de vroege of volle middeleeuwen aangetroffen.

Op basis van de gekende archeologische en historische waarden, is er een matige tot hoge verwachting voor sites vanaf de steentijden tot en met de late middeleeuwen.

De opdrachtgever plant op het terrein eerst een gedeeltelijke sloop, gevolgd door de uitbreiding van de bestaande situatie. In totaal zullen de geplande werken zo'n 7.243 m² beslaan. In eerste instantie wordt de steenslagverharding, betonverharding en betontegels weggehaald, alsook het oudste gebouw. De westelijke loods en de asfaltverharding op de oprit blijven behouden. Voor de gegevens omtrent het te slopen gebouw werd gekeken naar het sloopopvolgingsplan. Er is een kelder aanwezig die ongeveer 1,5 tot 2 meter onder maaiveld reikt. De oppervlakte werd niet meegedeeld. Opbouw en diepte van de funderingen kon niet nagegaan worden tijdens het onderzoek. Er wordt daarom op heden uitgegaan van een theoretische 80 cm, wat de bovengrens is voor vorstvrije ondergrond. De verharding heeft een dikte van ca. 50 à 60 cm (inclusief uitkoffering). In totaal wordt er zo'n 3.700 m² gesloopt, waarvan 1.625 m² gebouw.

Na de sloop wordt de nieuwbouw gerealiseerd. De geplande situatie overlapt quasi volledig met de sloop. De bestaande loods wordt intern gerenoveerd. In het oosten komt een uitbreiding op de loods (1.068 m²). Op de plaats van het gesloopt gebouw komt een klein kantoorgebouw (275 m²) te staan. De vloerplaten van deze gebouwen zullen even dik zijn als de huidige bebouwing. Errond komt er nieuwe ruimte voor parking met waterdoorlatende klinkers en verharding (grotendeels asfalt, maar ook beton). Alles samen komt er ca. 5.900 m² nieuwe verharding. De asfalt- en betonverharding zal eveneens even dik zijn als de huidige verharding, de nieuwe klinkers zullen minder diep reiken. Om dit te kunnen realiseren wordt het oostelijke gedeelte van het terrein in het westen genivelleerd: er wordt grotendeels opgehoogd – dit met een maximum van ca. 30 cm – en naar de gracht toe wordt er kleinschalig afgegraven met maximaal 8 cm. Deze nivellering zal plaatsvinden op de plaatsen waar de uitbreiding en nieuwe verharding komt te liggen. Hiervoor wordt eerst de teelaarde afgegraven.

Aangezien de nieuwe verharding en het kantoorgebouw in het westen niet dieper zullen gaan dan de gekende verstoring van de weg te halen verharding en het te slopen gebouw, is de impact op deze plaats laag te noemen. In het oosten wordt er echter nieuwe grond aangesneden. Hier is de impact dus groot te noemen.

Op basis van bovenstaande gegevens is er een matige tot hoge archeologische verwachting toe te schrijven voor sites vanaf de steentijd tot en met de middeleeuwen. Er is een lage verwachting voor eventuele archeologische sites uit de recentere perioden.”³⁸

Tijdens het eerder uitgevoerde bureauonderzoek werd er een matige tot hoge archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Inmiddels heeft er een proefsleuvenonderzoek plaatsgevonden waaruit bleek dat er zich geen waardevolle archeologische site binnen de contouren van het plangebied bevindt. De archeologische verwachting dient dan ook naar beneden bijgesteld te worden. Op basis van de huidige kennis van het terrein kan gesteld worden dat er geen archeologie te verwachten valt binnen het plangebied en er dus een zéér lage archeologische verwachting voor alle periodes geldt. De door de opdrachtgever geplande werken zullen dus ook geen invloed hebben op eventueel in de bodem aanwezig archeologisch erfgoed.

³⁸ VROMANS A., VERRIJCKT J., 2021: p 38-39

1.5.3 Potentieel op kennisvermeerdering

Op basis van eerder uitgevoerde onderzoeken binnen het plangebied kan een potentieel op kennisvermeerdering geformuleerd worden.

Gelet op het ontbreken van een archeologisch waardevolle site binnen het plangebied, is er geen kennisvermeerdering te behalen wanneer er verder archeologisch onderzoek plaatsvindt.

1.5.4 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen archeologische, historische, cartografische, geologische, geografische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse terreingebruik en de bouwplannen van de opdrachtgever, kan geconcludeerd worden dat tot op heden voldoende informatie gegenereerd is om de mogelijke impact van de geplande werken op een eventueel archeologisch vondsten- en sporenbestand aan te tonen.

Uit bovenstaande onderzoek kan met zekerheid gesteld worden dat er geen, goed bewaarde, archeologische site aanwezig is. Verder vooronderzoek levert dus ook geen kenniswinst op, waardoor verder vooronderzoek niet noodzakelijk is.

Volgens bovenstaande kan gesteld worden dat er voldoende informatie aanwezig is over de afwezigheid van archeologische sites. Ook is er voldoende informatie aanwezig om te beoordelen dat eventuele vervolgonderzoeken geen kenniswinst opleveren.

Gelet op de toekomstige bouwwerkzaamheden en de reeds uitgevoerde onderzoeken, is verder archeologisch onderzoek niet noodzakelijk.

1.5.5 Samenvatting

Naar aanleiding van de gewijzigde plannen voor het plangebied aan de Ellestraat 83 te Zwevegem, werd er een nieuwe Archeologienota opgemaakt als aanvulling op de reeds uitgevoerde onderzoeken binnen het plangebied. Gelet op de resultaten van deze eerder uitgevoerde onderzoeken, waaruit bleek dat er geen waardevolle archeologische site binnen het plangebied gesitueerd is, is verder archeologisch onderzoek niet noodzakelijk. J. Verrijckt Archeologie & Advies adviseert dan ook vrijgave van het terrein.

2 LIJST MET FIGUREN

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart	4
Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB).....	5
Figuur 3: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op orthofoto	10
Figuur 4: Snedes geplande werken	12
Figuur 5: Synthesepan van de geplande werken op orthofoto	13
Figuur 6: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM II)	15
Figuur 7: Plangebied op het DHM II	16
Figuur 8: Illustratie gradiëntzone	17
Figuur 9: Plangebied op de Tertiairgeologische kaart	20
Figuur 10: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:200.000	21
Figuur 11: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1:200 000 betreffende het plangebied	22
Figuur 12: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1:50 000 betreffende het plangebied	23
Figuur 13: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:50.000	24
Figuur 14: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen	25
Figuur 15: Plangebied op de Villaretkaart	29
Figuur 16: Plangebied op de Ferrariskaart	30
Figuur 17: Plangebied op de Vandermaelenkaart.....	31
Figuur 18: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen	32
Figuur 19: Plangebied op de Poppkaart	33
Figuur 20: Plangebied op de topografische kaart (1969)	34
Figuur 21: Plangebied op orthofoto (1971)	35
Figuur 22: Plangebied op orthofoto (2000-2003)	36
Figuur 23: Plangebied op de meest recente orthofoto	37
Figuur 24: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart	40
Figuur 25: Allesporenkaart van het proefsleuvenonderzoek met projectcode 2021J288 en ID 21282 (© J. Verrijckt bvba).....	42
Figuur 26: Profielen zoals aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek te Zwevegem, Ellestraat 83 (© J. Verrijckt bvba).....	43

3 LIJST MET TABELLEN

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.....	38
Tabel 2: Archeologische vooronderzoeken binnen het plangebied.	41

4 PLANNENLIJST

PLANNENLIJST ZWEVEGEM, ELLESTRAAT 83	PROJECTCODE BUREAUONDERZOEK 2022G1
Plannummer	Figuur 1
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op topografische kaart.
Aanmaakschaal	1:10.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01-07-2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 2
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Plangebied op het GRB (kadasterkaart)
Aanmaakschaal	1:250
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01-07-2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 3
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Plangebied en toekomstige inplanting op orthofoto
Aanmaakschaal	1:2.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	04-07-2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 6
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Plangebied op DHM Vlaanderen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	04-07-2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 7
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Plangebied en omgeving op DHM Vlaanderen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	04-07-2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 9
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op tertiairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:50.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01-07-2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 10
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:200.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01-07-2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 13
Type plan	Geologische kaart

Onderwerp plan	Plangebied op quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:50.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	04-07-2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 14
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op bodemkaart
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	04-07-2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 15
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Villaret-kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1745-1748
Datum	04-07-2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 16
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Topografische kaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgeteld door Joseph de Ferraris
Aanmaakschaal	1:11.520
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1771-1778
Datum	04-07-2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 17
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Topografische kaart, opgesteld door Philippe Vandermaelen
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1846-1854
Datum	04-07-2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 18
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1843-1845
Datum	04-07-2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 19
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op Poppkaart
Aanmaakschaal	1:2.500
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1842-1879
Datum	04-07-2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 24

Type plan	Centraal Archeologische Inventaris
Onderwerp plan	Plangebied op CAI-kaart
Aanmaakschaal	1:1
Aanmaakwijze	Digitaal
Aanmaakperiode	2001-2016
Datum	01-07-2022 (raadpleging)

5 BIBLIOGRAFIE

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2019. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0)*, Brussel.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2022. Geoportaal. Available at: <https://geo.onroerenderfgoed.be>.

AGIV, 2022a. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV, 2022b. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Digitaal Hoogte Model.

AGIV, 2022c. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Bodemerosiekaart. Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV, 2022d. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Grootchalig Referentiebestand (GRB).

AGIV, 2022e. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.

BEYAERT, M. et al., 2006. *België in kaart. De evolutie van het landschap in drie eeuwen cartografie*, Brussel: Uitgeverij Lannoo.

CAI, 2022. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroerenderfgoed.be/>.

DE MOOR, G. & MOSTAERT, F., 1993. Geomorfologische kaart van België 1:50000.

DOV VLAANDEREN, 2022a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

DOV VLAANDEREN, 2022b. Databank Ondergrond Vlaanderen, Neogeen/paleogeen (Tertiair). Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

DOV VLAANDEREN, 2022c. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

GEOPUNT, 2022a. GEOPUNT VLAANDEREN.

GEOPUNT, 2022b. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2022c. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2022d. GEOPUNT VLAANDEREN: Kaart Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be> [Accessed August 2, 2016].

GEOPUNT, 2022e. GEOPUNT VLAANDEREN: Popp-kaart Vlaanderen (1842-1879). Available at:

<http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2022f. Toelichting: Atlas Der Buurtwegen (1843-1845). Available at:
<http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

GEOPUNT, 2022g. Toelichting: Vandermaelen (1846-1854). Available at:
<http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/93795cd6-66d3-4310-83b2-5443adfee403>.

GULLENTOPS F., PAULISSEN E. EN VANDENBERGHE N. (1996) Toelichtingen bij de Geologische kaart van België – Vlaams Gewest.

IOE, 2022. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2016. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.

VAN EYCK B., VERRIJCKT J., 2022. Nota landschappelijk bodemonderzoek, proefsleuven Zwevegem, Ellestraat 83: Verslag van Resultaten.

VROMANS A., VERRIJCKT J., 2021. Archeologienota Zwevegem, Ellestraat 83: Verslag van Resultaten.

6 BIJLAGEN

Alle door de opdrachtgever aangeleverde plannen worden als apart PDF-document aan deze Archeologienota toegevoegd.